

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS A „HANGYA” KÖTELEKÉBE
TARTOZÓ SZÖVETKEZETEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10. SZÁM.
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. tagjai további intézkedésig tag-
díj ellenében kapják. Alapító tagdíj 2000 lel,
rendes tagdíj évi 100 lel, kispapok és tiszt-
viselők részére 50 lel.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 150 lel Negyed évre 40 lel
Fél évre 75 lel Egyes szám 3 lel

A gazdanagygyűlés.

A mezőgazdaság súlyos válságához méltó, impozáns keretekben foyt le szeptember 26-án a marosvásárhelyi gazdanagygyűlés.

A mezőgazdaság érdekeinek figyelmen kívül hagyásával alkotott földreform-törvény. a szövetkezetek önkormányzati jogának biztosítása, az új termés rekvirálása, maximálása, a vámpolitika, a hadikárok és kölcsönkötvények értékének mielőbbi megtérítése, a szakoktatás, az újabb, és a gazdákra ötszörös terheket rovo adótörvények, a számos téren tapasztalt pusztítások és romboló munka megakadályozása stb. voltak azok a nagyjelentőségű és a mezőgazdaság jövőjére messze kiható kérdések, amelyek sür-
gős és a mezőgazdaság érdekeinek tekintetbe-
vétellel történő megoldása tárgyában nyilvános ülésen, a közvélemény ítélőszéke előtt emelte fel szavát a gazdatársadalom Marosvásárhelyen.

A nagygyűlés iránt a gazdatársadalom minden rétegében, valamint a társ- és rokon intézmények körében is a legmelegebb érdeklődés nyilvánult meg. Képviselettek magukat a Magyar Szövetség (Kolozsvár), E. M. K. E. (Kolozsvár), „Hangya” Szövetkezetek központja (Nagyenyed), Gazdák Biztosító Szövetkezete (Arad), Gazd. és Hitelszövetkezetek Szövetsége (Kolozsvár), Erdélyrészi Mészés Egyesület (Kolozsvár). *A társegyesületek közül:* Biharmegyei Gazdasági Egylet, Szatmárvármegyei Gazdasági Egylet, Udvarhelymegyei Földmives Szövetség, Udvarhelymegyei Gazdasági Egylet, Torda-aranyosvármegyei Gazdasági Egylet, Csikvármegye Gyergyóvidékének Gazdasági Egyesülete, Kisküküllő-vármegyei Gazdasági Egylet, Hunyadvármegyei Gazdasági Egylet, Kolozsvári Gazdasági Egylet, Hátszeg és vidéke mezőgazdái, Kézdivásárhely és Vidéke Gazdasági Egylet stb. *Gazdakörök közül:* Ujszentes, Székelytamásfalva, Mezőmehes, Marosujvár és Vidéke Ipari és Gazdasági Hitelszövetkezet, Nyujtód, Aranyosegerbegy, Végvár, Gyergyószentmiklós, Gyergyóalfalu, Tekerőpatak, Gyergyóujfalu, Kilyénfalva, Csomalva, Szárhegy, Ditró, Gyergyóremete, Korond, Alsósófalva, Agyha, Vajdaszentiván, Mezőpanit, stb. *Telepes községek közül:* Nagysármás, Marosludas, Fehéregyháza, Gizellafalva, Nagybodófalva, Igazfalva, Facsád, Bégamonostor, Vásáros Ujbálint, Ujmosnica, Facset. Ezenkívül számos „Hangya” fogyasztási és értékesítő szövetkezet, hitelszö-

vetkezet stb. *Magánosok:* Br. Apor István, Asztalos Károly, Ajszoh Gyula, Abodi Beniamin, Auffenberg Ágost, gr. Bethlen László, gr. Béli Ferenc, id. gr. Béli Kálmán, gr. Bethlen Balázs, dr. Betegh Miklós, gr. Bethlen Béla, Bálint Sándor, Barra Gábor, Barha Ödön, Biró György, Biró Sándor, Barta József, Bartha László, Bedő István, Bereckey Dániel, K. Balogh Ferenc, Boka Károly, Benedek Mózes, ifj. Bojér Gábor, Csegedi Lajos, Csiki Sándor, Dósa Albert, Dénes Imre, Csontos Miklós, Engi Elek, Elekes Márton, Felszeghy Ferenc, Fejér Sándor, Fülöp Gyula, Gálfy László, Gáspár Samu, Gróisz Ottó, dr. Gyárfás Pál, Hankó István, Horváth Miklós, gr. Haller Ferenc, gr. Haller István, Hirsch Adolf, Horváth Gábor, Havadtó Imre, Hankó István, br. Kemény Pál, br. Kemény Katalin, id. gr. Toldalagi László, gr. Teleki Károly, gr. Toldalagi Mihály, Kacsó Dénes, Nagy György, Muzsnay Ferenc, Molnár István, Kacsó Sándor, Kratochwill Arikur, Máthé László, Panili Nagy Gábor, Vencel Lajos, Lőrinci István, ifj. gr. Toldalagi László, Máriaffy Lajos, Voith Manó, Paprikás Béla, Pálfi Dezső, Veres Jenő, Schöppner Samu, Szász József, Szász Ferenc, Vámos Jenő, Wagner Ferenc, Kiss László, Lázár Simon, Patrúány Miklós, dr. Sárkány Miklós, Patrovits Kálmán, Mikó Mihály, Orbán Károly, gr. Maldeghem Károly, Sándor István, gr. Wass Endre, br. P. Horváth Arthur, gr. Wass Béla, Kimpel Antal, Nagy Dénes, Nemes Elemér, Kozma Imre, Zöld Mihály, Csia Pál, Kecskeméti Péter, Kovács Imre, Vas János, Ujvárosi István, Klor Antal, Zahár István, Olasz Elemér, Nielsesz József, Fekete Zsigmond, Iszlai József, Kis Viktor, dr. Nagy Endre, Papolcy István, Rác Béla, Kalányos Gábor, Kacsó Mihály, Oltyán Péter, Móza József, Kolumbán Lajos, Tompa Zsigmond, Kovács Zsigmond, László József, Virágh Ferenc Nagy Dániel, Hankó István, ifj. László János, Mátyus Gergely, id. László János, Kurdop Sándor, Mihály Jenő, id. Karácsonyi Ferenc, Jánossi Márton, Szekeres Péter, Serkédi Lajos, Vass Lajos, Mágori Lajos, Kulcsár Bálint, Szegdi Károly, Kiss Sándor, Korka János, Szabó István, Pulics Mihály, Molnár Lajos, Makay Károly, Benő Lajos, Bányay Sándor, Demeter Péter, Bartha József, Pataki András, T. Palkó József, Kereszturi Mihály, Kálmán János, Mózes Péter, Székely Pál, Kelemen Károly, Valkai György, Juhász Ferenc, S. Tóth János Palicsák Ferenc, Szóke János,

Bujdosó János, B. Tóth Mihály, Tóth Ferenc, Zöld Mihály, Székely Dénes, Szalina Jenő, Sallai Béla, Nemes Mihály, Szabó György, Jaross Béla, Nagy József, dr. Szenkovits Aurél, Péterfi Károly, Imre Sándor, Kovács Gergely, Adorján Károly, Kádár Mihály, Szabó Zsigmond, Gál József, Iszlai Albert, Bakó Károly, Velits Zoltán, Vencul Nagy Károly, Biró György, Ranta József, Grünbaum Lajos, Farkas Sándor, Tömösváry Albert, Kelemen Viktor, Kuthi Dénes, ifj. Zsigmond István, Velits Ödön, Voith Miklós, Kuti Károly, ifj. Zsigmond István, Neményi József, Nagy János, Pataky Kálmán, Pataky István, Tornyai József, Varga István, Bakos János, Tankó Károly, Varga József, Páll Vencel, Tarlai János, Kövecsi Márton, id. Szász Ferenc (pusztakamarási), ifj. Szász Ferenc (dezméri), Wagner János, Ágoston Ágoston, Ágoston János, György Imre, Egyed Andor, Ambrus Ágoston, Kis Antal, Bencze Ágoston, Jánossy János, Páll Lajos, Gyergyóremetei Nagy György János, Gyergyóremetei Csóitán Ferenc, Biró Wencel, Blénesi Félix, Fazakas András, Bángi Árpád, Bőjthy Gábor, Puskás Imre és még igen sokan, akiknek nevét nem sikerült följegyeznünk.

Baró Jósika Gábor az Erdélyi Gazdasági Egylet elnöke rövid beszédben nyitja meg a nagygyűlést, üdvözlí a hatóság megjelent képviselőjét dr. Popescu Adriánt Marostordamegye prefektusát, a társ és rokon egyletek, intézmények megjelent képviselőit s rámutat a gazdaggyűlés összehívásának okaira és a gyűlés céljára. A jegyzőkönyv vezetésére felkérte Orbán Balázst, Farkas Árpádot és Török Bálintot, hitelesítésére pedig dr. Abrudbányai Edét és Valkó Gyulát.

Gáspár József mint a vendéglátó Maros-tordavármegyei Földmives Szövetség elnöke, szives és meleg szavakkal üdvözlí a megjelenteket

Baró Jósika Gábor az üdvözlí megköszönve, felkéri Gál Imrét előadásának megtartására.

Mélyentisztelt Gazdanagygyűlés!

A népek millióit állami és nemzeti célkitűzésekben a törvények fogják össze. Minél jobban megközelíti a törvény a különböző osztályú és nyelvtagozottságú népek szokásaiból keletkezett természetes rendet, annál biztosabb alapon és nyugodtabb mederben ömlik tovább a nagy élet árja, mert hiszen a jó törvények azok, melyek az államiság biztonságának folyton szélesebb medreket vájnak és megtöltik az

Gazdák Biztosító Szövetkezete.

Elfogad tűz, jég élet, betörés és lopás, baleset, szavatossági, kiházaitási stb. biztosításokat. Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden biztosítási ügyben részletes tájékoztatást nyújtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk titkári hivatala.

Fiókgazgatóság Románia részére Aradon.

Vezérképviselőségek:

Aradon, Kolozsváron, Brassóban, Temesváron Nagyváradon és M. vásárhelyen.

országok népességeit is munkárakézséggel, élniakarásokkal, önérzetekkel.

A törvények különösen a nemzetiségi országokban kell, hogy erőteljesen hatoljanak a szociális élet igazságainak mélységeibe, mert az ilyen országokban van meg a kölcsönös féltékenység az életjogokkal szemben a népességek között, mely ha az egyik félnek többet juttat a jogok javából, már a másíknak érzékenységét váltja ki. Itt kell tehát a kifinomodott jogrendnek érvényesülnie, hogy a kölcsönös kiegyenlítődés egyensúlyban tartsa a megélhetésért küzdőket.

A kulturált nemzet tagjai gyorsan érzékelnek, kialakult helyzet talapatáról a biztosabb jövőt szokták keresni s innen van az, hogy egy-készülő törvényen éveken át vitáznak, míg a különbözőségeket összemérni képesek, mert úgy a törvényhozóknak, mint azoknak, kik részére a törvényt hozzák az élethez joguk van mely jogot csak gyarapítani van hivatva a törvény.

Itt állunk mi is Erdély gazda népei, az országnak és államnak fentartó gerince, a mi törvényünk előtt, melyet a törvényhozás részünkre ez év folyamán kiadott. Tisztelettel hajlunk meg a törvény rendelkezései előtt, mint az államnak alattvalói és polgárai, de nem tudjuk elhallgatni, hogy e törvényben akaratlanul is állambontó intézkedések foglaltnak, melyre éppen állampolgári viszonyunknál fogva kötelességünk felhívni a kormányzó hatalom figyelmét.

A legszigorubb tárgyilagosság hangján fogok azon pontokra rámutatni, melyeknek végrehajtása lerombolhatatlan válaszfalakat hozna Románia népél között és javaslatokat fogok tenni, melyek a népek nyugodtságát biztosítják, melyek a gyakorlati élet mélységeiben születtek s amelyek hivatva vannak elhárítani ama veszélyeket, melyek ez ország polgáira bármely percben lecsaphatnak.

Szükségesnek tartom különösen rámutatni azon nagy eltérésekre, melyek az okiráltság-beli és az erdélyi törvény között mutatkoznak és ez alapon veszem tárgyalás alá a gazdák sérelmes pontozatait.

A birtokreformtörvény intenciója a királtságban az, hogy szaporíttassanak a kisbirtokok, létesítsenek a közlegelők a közérdekű gazdasági és kulturális célok szolgálatára. A kisajátítások célja nagyrésztben Erdélyben is ugyanaz, azzal a különbséggel, hogy a törvény intenciója itt nemcsak a kisbirtokosok szaporítására, hanem a kiegészítésére is irányul a közlegelőkkel és erdőkkel egyetemben azzal, hogy megkönnyítsék a nemzeti ipar fejlődése. A két országrész birtokeloszlásainak képeit mindannyian ismerjük. Míg az okiráltságban a nagybirtokok százalékos számaránya messze felülhaladja a parasztbirtokok számarányait, addig Erdélyben s főleg a Székelyföldön a birtokeloszlás mai képénél gyakorlatiasabbat teremteni egyenlő a rend felforgatásával s az örökös egyetlenség megteremtésével, mert a mai helyzet az erdélyi népeknek évszázados kulturája és természetes örökösödési rendje teremtette szociális igazságaival utat nyitva minden földmivelőnek, akiben munkaakarat, munkakézség és megtartási képesség is van. Önként született meg Erdélynek a birtokoszlás mai helyzete és ebben a nagy születésben csak emberek tö-

rekvése, munkabírása és szerzési hajlama érvényesült. A szociális igazság is csak addig igazság, míg abban az emberi munka szelleme terül el. Mihelyt ez nem látható, avagy, amint a kényszerbérletek alkalmazásánál tapasztalhattuk — olyan végrehajtással jutunk szembe, hol az emberi méltányosság sem földheti az eljárás indokait — a törvény már nem kiegyenlítődést, hanem bomlást hoz magával.

Az okiráltság részére hozott birtokreformtörvény a birtokok terjedelmét a 1916 augusztus 15, tehát a háboru előtti alapon szabja meg. Nálunk a birtokok terjedelme az 1918 évi december 1-i jogi állapotok után számíthatnak, kivételnek a kormányzótanács földművelésügyi reszortja által jóváhagyott eladások, valamint a parasztoknak, hadirokkantoknak és földmivelőknek eszközölt eladások 10 holdig.

Tudatában vagyunk annak, hogy a háboru előtti és a háboru utáni állapot különbsége a birtokok terjedelménél mily élesen esik mérlegre és az említett kivételezések mily csekély mértékben befolyásolják nálunk, magyaroknál és székelyeknél a birtokviszonyok változását, hiszen a kormányzótanács által jóváhagyott eladások nálunk nem is léteznek; az időközben történt eladások és vételek népünk-nél még áttelekkönyvezés nélkül állanak. Ősi szokásunk, hogy az apa vagy az anya — még életében kiházasított, vagy férjhez adott gyermekei részére meglévő birtokából jókorarészt gyermekeinek használatára átenged, mely birtoktesteknek telekkönyvi átírása csakis a szülő halála esetével válik esedékesé. Joggal kérdelem, mi lesz ezen még törvényesen át nem telekkönyveződött birtokkal akkor, midőn a törvény a szülő természetes örököséről a gyermekekről és az őket megillető birtokrészéről egyáltalán nem intézkedik. A törvény szövegében ugyanis csak egyetlen intézkedés foglaltnak a természetes örökösökre nézve a mikor a gazdaságilag kiképzett fiugyermek részére a szülő birtokából a ki nem sajátítható birtokrész felét átadni rendeli. Mi lesz a többi gyermekkel a 4-el, vagy a 8-cal? És miféle okok lehetnek azok, melyekkel ezeknek sorsá a vármegyei agrárvalasztmányok intézkedésétől van függővé téve.

Az okiráltságbeli birtokreformtörvény szerint kisajátíttnak: az idegen állam alattvalóinak birtokai, az állami birtokok, koronabirtokok, mint nyilvános és magánjogi személyek birtokai. Városi és községi legelők nem sajátíthatók ki. Az örökbérletben használt földek, a falusik által 5 éven keresztül szakadatlanul bérben birt olyan területek, melyekre ők házat építettek, vagy gyümölcsfát ültettek. A mi birtokreform törvényünk szerint kisajátíttnak: Erdélyben teljességükben az összes falusi birtokok és városi kültelekek, amely közérdek szolgálatát célzó jogi személyek (testületek, alapítványok, intézetek, kolostorok, iskolák, egyházak) birtokában vannak. Kivételnek a magán érdekeket szolgáló jogi személyek birtokai, a legelők a törvényben felsorolt kivételekkel, meszőgazdasági iskolák ingatlanai közül, amelyek 1918 december 1. időtől kezdődőleg gyakorlati tanítás céljait szolgálják, egyházközségeknek mivelhető földje 32 hold maximumig, a plébániális sessio és kanoni porció jellegével bíró földek 8 hold, a templomi kántorok részére 8 hold, az iskolák részére 10 holdig a temlo-

moknak mivelhető és a templomi célokra rendelt földekből. De nem részesülhetnek ezen kedvezményben azon egyházközségek, amelyek 300 léleknél kevesebbet számolnak és azon lednyegyházközségek, melyeknél 100 léleknél kevesebb van. Elemi iskolák tanítási és nevelési céljaira szolgáló kertjei 5 holdig, érsekiség számára 200, püspökség számára 100, kolostorok részére 30 hold. lakóházzal parkjaikkal, erdők és erdőrészek, melyek a jelzett alanyok faellátását szolgálják, árvaházak, menhelyek földjei 30 holdig. Örökbéri szerződés alapján használt földek, melyeket falusiak 5 éven át szakadatlanul bérben birtak, ha ők házakat, stb. építettek, vagy gyümölcsfa ültetvényeket létesítettek. E helyen külön megemlítenőnek tartom az Emke algyógyi földművelésiskoláját és az ahhoz tartozó ingatlanokat, amelyek gr. Kun Kocsárd alapítása folytán tisztán a székely földműves ifjuság mezőgazdasági képzésére szolgáló magánintézmény és ennek dacára az állami vagyonnak minősítve az Emkétől elvétellett.

Távollevők birtokai, távollevő az, aki 1918. dec. 1-je óta jelen törvény benyújtásáig hivatalos megbízás nélkül külföldön van.

Teljességében kisajátíttnak az egész megmívelhető föld; azon jogi személyek birtokából, amelyek magánérdek kielégítését szolgálják, elmebeteg birtokaiból, az 1914. aug. 1-től jelen törvény kihirdetéséig eladott birtokokból (kivéve a földmivelők, lelkészek, tanítók által 100 holdig eszközölt vételek, valamint cserébe történt vételek, melyeket intenzív művelés céljából végeztek). Az összes falusi birtokokból, melyek 1917. nov. 1-e után a volt magyar kormányának ingatlanok szabad forgalmának megszorítására vonatkozó rendeletei alapján mentek át jelenlegi tulajdonosuk tulajdonába, kivétel képezvén a kiskoruk jószágai.

A kisajátítási jognak különbözősége a regát és Erdélyben szélsőségesen van meghatározva. Amíg az Okiráltság kulturális céljait szolgáló birtokok teljes mértékben mentesek a kisajátítás alul, addig Erdélyben úgy az iskolák mint az egyházak, testületek fenntartására irányuló birtokok kisajátítás alá tartoznak, mintha az erdélyi népek többé sem iskola sem egyház, sem semminemű kulturális testületre nem volna szüksége. Meghagy ugyan a törvény minden ilyen szervezet részére bizonyos már felemlített csekély hányadot, de mi ez a hányad, ahhoz a kulturális szükséglethez mérten, amit az erdélyi fejlett közgazdasági és kulturális érdek tisztára csak államiság szempontjából is megkövetel.

Mi fog történni, ha egyházainknak és iskoláinknak tisztára tanulmányi és erkölcsi célokra rendelt s kegyes örökhagyók által e célra hagyományozott birtokait szét osszítjuk. Miből fizesse a székelység az ő egyházi alkalmazottjait, ha a jövedelmi forrásokat elveszszük tőle és az adózás olyan mértékével sujtjuk, aminőre példa még nem volt a gazdaság történelmében. A nép nem fogja kulturális terheit viselni s a fejlettebb kulturájú nép egyszerre fog alá süllyedni és erkölcsében megbomlani, mely megbomlott népiség-értve ezt nemcsak a székelységre, de érve az egész erdélyi népiségekre — magának az államiságnak lesz örök kárhözata. Az erdélyi katolikus státus, valamint a protestáns egyházak nevelői munkájának le-

het köszönni, hogy Erdélyben a magyarság őseinek erkölcsében ma mint erős államot alkotó egység él — vegyük el ezek kezéből a fennmaradás eszközeit és ezek bukása maga után vonja a népek, nemzetek és mondjuk meg őszintén — magának az államnak bukását is. És ha a törvény jónak látja részletezni a létminimumot biztosítani vélt minimumokat és maximumokat, miért van az, hogy a 300 lélekkel bíró egyházak, illetve egyházközségek és a 100 léleknél kevesebb egyházközségek még abban a létminimumnak nevezett javakban sem részesülhetnek, amit az egyházközségek részére a törvény biztosított. Hiszen ezek is egyházközségek, még pedig fontos missziót teljesítő szervek, melyeknek hivatása államiság tekintetében ép ugyanaz, aminő a nagyobb egyházaké. Nagyon helyesnek tartjuk a törvény intézkedését, midőn a papságnak és tanítóknak a megfelelő földdarabot biztosítja, de nem tartjuk helyesnek, hogy azt csak akkor lehet kiadni nekik, midőn minden földigénylő ki lett elégítve. Hol kapunk melyik községben nyerünk erre biztos feltételeket és garanciákat. A birtok elosztás az egyházi birtokoknál is nagyon kidomborítja az egyenletesség jelegét — egyetlen egyházközségünk sem rendelkezik olyan nagy arányu birtoktestekkel, melyek a szociális igazság szempontjából kisajátítandók lennének. A státusok birtokai pedig kivételt kell képezzenek, mert erre nevelési tekintetből elkerülhetetlen szükségünk van, hiszen honnan tartjuk fel a magyar középiskolákat, ha elveszítjük s az elvétel lehetőségét hozzájárulásainkkal biztosítjuk a létfenntartási eszközeinknek. Minden kulturális célt szolgáló birtokainknak a kisajátítás alul való mentesítését kell kérvényezzük kormányunktól. Köztudomású tény, hogy magánérdekeket szolgáló közbirtokaink nincsenek, viszont az erdélyi, illetve a székelyföldi részeken sincsenek olyan birtokok, melyeket 100 holdjában papok és tanítók vettek volna meg.

A részleges kisajátítás kérdése alá esik a Regátban azon intézkedés (8. §.) mely részleges kisajátítást enged az 1920. április 23-án bérben állott és ma is bérben levő területek, hegyvidéken 25 hektártól, dombvidéken 150 hektártól, síkvidéken 250 hektártól felfelé eső birtokokra. Kivételt képeznek a kiskorúaknak szüleik vagy gyámjaik által kiadott birtokai, közhivatalok és katonák birtokai, hozománybirtokok, a megszállás alatt bérbeadott birtokok. Ezzel szemben:

Erdélyben a falusi jóságokból 30 holdat, városi községekben a 10 holdat meghaladó részek kisajátíthatók, ha azok 1904—1918 évek között 10 gazdasági éven keresztül bérbe voltak adva. Eszerint tehát, ha valaki tegyük fel egy gazdatiszt aki szüleitől örökölt vagyont szülőfalujában nem kezelhette, mert ezen idő alatt másnak szolgálatában állott — a szülőitől örökölt vagyont, amit öregsége napjaira tartogatott, bár gyermeke legyen, mint a csillag — elveszít, mert a törvény egyenesen kimondja, hogy el kell veszítse. Ilyen körülmények közé pedig nagyon sok család jutott a hosszas háború miatt. És amíg a regátban csak hektártól beszélhetünk s a törvény is a hektárakat veszi alapul, addig nálunk a hegyi és dombos vidéken levő birtokból 50 holdat, síkvidéken 100 holdat meghaladó részt mond

kisajátíthatónak, ha a birtok 1921. május 1-én bérbe volt adva. Ámazonban a bérlet alatt értendő a részes művelés is, ha a tulajdonos sem maggal, sem szántással nem járult hozzá. Ez alul csak a kiskorú gyermekek képeznek kivételt. Látható tehát, hogy amíg a regátbeli polgár részére 25—250 hektárig nyújt kedvezményt a törvény, addig Erdélyben hasonló esetben 50-tól 100 holdig biztosítja a tulajdonosnak megmaradható földterületet.

Az okirályság részére alkotott törvény 8-ik cikke a házi kezelést birtokoknál hegyvidéken 100 hektártól, sík vidéken nagy igényelés mellett 200 hektártól, sík vidéken közepes földigényelés mellett 300 hektártól és ugyanott kielégített földigényelés mellett 500 hektártól felfelé eső részeket mondja kisajátíthatóknak. Ezzel szemben az erdélyi birtokreform törvény 8-ik szakasza a házi kezelést birtokoknál 50, dombos vidéken 100, sík vidéken nagy földigényelés mellett 200, közepes igényelés mellett 300 holdon felüli részt mondja kisajátíthatóknak, mely számhatár — ha telepítésről van szó a 300—500 holdról 200 holdra is leszállítható a birtokos megkérdezése és védekezése nélkül, akkor, midőn a regátbeli törvény a megállapított mértéken aluli leszállást a tulajdonos beleegyezésétől teszi függővé és akkor is csak cserebirtokok megfelelő értékben való biztosítása mellett. Egy külön cikk az erdélyi törvényben azonban még súlyosítja ezt, midőn a 9 §-ban intézkedik, hogy a kisajátítással 50 holdig bárhol le lehet szállani és ha a tulajdonos főfoglalkozása nem mezőgazdaság és szülői sem mezőgazdák, akkor az illetőnek csak 10 holdat hagy meg a végrehajtó bizottság. Ez az intézkedés teljesen tartathatatlannak hisz végrehajtásával sok egzisztenciát teszünk tönkre, akik számottevő adózó polgárai az államnak és munkás egyedei a társadalomnak.

A törvény 10. cikke alapján 1885. évi január hó 1. után telepítetteknek ingatlan jutaléka kisajátíthatnak addig a határig, mely a 92. cikk szerint jogosítottoknak birtokbármelyezése céljából az illető vidéken az ingatlan jutaléka kiszabott. Ez azt jelenti, hogy a telepesek birtokai 7, illetve ott, ahol megművelhető föld nem elegendő, az összes falusiak 7 kat. holdig terjedő ingatlanjutalékokkal való birtokba helyezése (98. cikk) 5 kat. holdnál kisebbre is csökkenthetők.

A Romániához csatolt területen állami támogatással 1885. január 1. után 23 telepes község létesült 48296 kat. hold területen 2220 családdal és mintegy 15500 lélekszámmal. A törvény nem tesz különbséget állami és magán telepítések között és így valószínű, hogy a kisajátítás az államilag végrehajtott telepítésekre is kiterjesztetik. A magántelepítések cirka 110 családot említenek s mivel ezek is a legnépesebb bukovinai csángó családokhoz tartoznak (csernakereszturi, sztrigyszentgyörgyi) azt mondhatjuk, hogy e szakasz által 2330 család, közel 16550 lelket számláló sorsa tételt kockára.

A telepek nagysága 5—50 kat. hold között váltakozik, 20 kat. holdnál nagyobb telepek azonban csak kivételesen olyan helyeken létesítettek, hol a földek annyira rosszak voltak, hogy az ennél kevesebb holdszám a megélhetést nem biztosíthatta. Továbbá még olyan esetekben, mikor a telepeseknek kellett erdőterület

irtásával maguknak szántót és kaszálót alakítaniok.

Ezen intézkedés érinti Vajdahunyad, Bodófalva, Vadászerdő (Ujszentes), Bolgártelep, Bálint, Begahosszupatak, Begamonostor, Facsád, Fehértelep, Igazfalva, Mosnica, Nörincse, Szta-csófalva, Temesrékás, Vásáros, Déva (Ujtelep), Felsődetrethem, Fehéregyháza, Kolozskara, Marosludas, Magyar-nemegye, Nagysármás, Vice községeket. A magántelepeket már emeltem.

A törvényjavaslat indokolása kisajátításra szükségesnek 1,600.000 kat hold területet jelez Erdélyben. Ez a szükséglet bőven elérhető akkor is, ha nagy birtokainkból 200—500 meg-hagyható maximumokat számítunk és a telepe-seket, no meg a székely kisbirtokosokat is ki-hagyhatjuk a számításból és jórésztben figyelmen kívül hagyjuk a kisajátításra előírt erdőtümbö-ket is. A telepesek birtokai, ha kisajátítás alá kerülnének is csak 1/4-ed %-át tennék a kisa-játítandó területnek és így is csak akkor, ha a telepesektől elvenni szándékolt földek kivétel nélkül egységes birtoktesteknek tekintetnének, mert csak nem lehet a kisajátításnál figyelmen kívül hagyni, hogy a 36 éves, az újabb telepítésekénél 12—27 éves múlt alatt az örökösödés folytán a megosztások természetesen márbekövetkeztek. Elenyésző csekély jelentőséggel bírhat a román nemzeti állam szempontjából a telepesek földje, de annél nagyobb jelentőségű az oda letelepedett és kisebbséget képező ma-gyar és bolgár nemzetiségű román alattvalók megélhetése, kiket a törvény kérelhetetlen végre-hajtása létalapjukban támadna meg és döntene nyomorba. Ezen rendelkezés a legszélsőségsé-bben antidemokratikus. Kérünk kell a tele-pesek védelmét a kormánytól.

A birtokreformtörvény 11. cikke intézkedik, hogy a társulajdonosok birtoka társulajdono-sonként számítva 50 holdig kisajátíthatók. Ezen törvénycikk különösen sérelmes a székely kis-gazdákra, hol majdnem általános szokásban van, hogy az örökölt birtok az örökös nevé-n van telekkönyvileg, de használatban, illetve gyakorlatilag már felosztott a testvérek között, kik jelen törvény végrehajtásánál már nem mint önálló tulajdonosok szerepelnek, hanem társ-tulajdonosokképpen vitének s mint ilyen a test-vérek földje kisajátítás alá jön. Az ilyen sére-lem orvoslása céljából kérünk kell a kormányt, hogy a régi osztályok telekkönyvezése a végre-hajtás előtt vitessék mindentűt keresztül. Ugyan-csak ebben a cikkben foglaltatik az intézkedés az urbéri és közbirtokossági legelő kisajátítá-sára nézve is, ha a legelő az egyes közbirtok-osságok tulajdonára megállapított határt meg-haladja. A székelyföldi közbirtokossági és urbéri legelők ezen mérvét meghatározni könnyű fel-adat, ha a végrehajtó bizottságok a birtoklás viszonyait és körülményeit ismerik s azt a végrehajtás előtt községenként tanulmányozzák, mert nem lehet kétségessé tenni Székelyföldön sehol, hogy a közbirtokossági legelők meg-haladnák a megállapított határt, ha a megállá-pítás nem a lélekszám szerint, hanem a gazda-sági rend értelmezése: az állatok számaránya szerint ejtjük meg. Tudvalevő, hogy nem a tulajdonosai használják a legelőt, hanem azok állatai. Nekünk s az államkormányzatnak is érdeke, hogy a Székelyföldnek minél nagyobb állatállománya legyen. Ez pedig csak az eddigi legelőgazdasági viszonyok és birtoklások szerint

lehetséges. A kettévágások e téren megboszuszulják magukat. Erről azonban még szólni fogunk.

Beltelkek céljából falusi községben a község szélétől számított 600 méter, városi községben 1000 méter sugári körzetben az összes ingatlanok kisajátíthatók, mondja 14. cikk. Hol van az a gyors tempójú fejlődés most különösen a háboru után, mikor mindennapi élet fenntartásával napról-napra mind nagyobb mértékben kell megküzdeni. Az építőipar évtizedek alatt sem képes fellendülni, de a háborus viszonyok miatt lekötött tőke is sokáig mozdulatlan lesz, minél fogva az építkezések sokáig szünetelni fognak. Falvakon a falvak szélén egyes birtokos gyümölcsöskertjei terülnek el minden sugárban, mit a tulajdonosok gyümölcsfákkal telepítettek be, ami a törvény 7. cikke értelmében kisajátításmentes. A falvakat körülvevő kerteket a kisajátítás alul mentesíteni szükséges gyümölcsstermelési tekintetekből.

A törvénynek 21. cikkében, mint már előbb is említettem a tulajdonosnak joga van jószága kisajátítás alul mentes részének felét minden vidéken fenntartani egy gyermeke számára, ki mezőgazdasági képzettséggel bír. Ezzel szemben az ó-kiráyságban levő polgártársakat biztosítja az agrártörvény, hogy ott mindenik gazdaságilag képzett fia részére biztosíthat fejéknél 50 hektár földet (12. §.) a tulajdonos. Az erdélyi gazdák közül nagyon kevesen adták gyermekeiket gazdasági szakiskolába, aki pedig odaadta és fia végzett, nem hazamentek gazdálkodni, hanem egyes uradalmakban vállaltak intézői állást. A helyzet most úgy áll, hogy ezen végzett gazdászok jogot bírnak atyjuk kisajátításmentes birtok felerészére, ámde ha ez a birtok bérletbe volt adva, akkor a helyzet változtatta jog elűti őt a tulajdonjogbavételtől s maradt a semmivel. Még nem indult meg a végrehajtás és az élet több szomorú példát állított elénk.

A törvény 22. cikke kimondja, hogy több községben fekvő ugyanazon tulajdonos jószágai egynek tekintendők. Ilyen rendelkezés a regátbeli törvényben nincs. Ott a birtokos minden birtokából megtarthat egy kisajátítás alul mentes részt.

E cikk által is mélyen van érintve a székelyföldi gazdasági rend, mert hiszen a legszorgalmasabb székely gazdákat és nagy családokat érinti a kérdés. Székelyföldi szokás szerint a szorgalmas gazdák a hetedik határig is elmennek földet munkálni s nem ritkán a szomszédos községek területén s a takarékos gazdálkodással vagyona tesznek szert, ami a házasságkötésekkel gyarapszik. Így történik meg, hogy egy székely gazdának egy faluban faluban 30, másokban 25, harmadikban 12, negyedikben 6 hold megművelhető földje van, ami most egy birtoktestnek vétetvén kisajátítás alá esik, mert hiszen a székelyföldi részek hegyi és dombos részeknek tekintendők teremésszerűleg. Ezen rendelkezésnél is orvosságra van szükség, mert sok székely kiscgazda egzisztencia megy tönkre miatta.

Az egyenlő mértéknek sehol sincs olyan érzékeny különbözősége és eltérése, mint a nagyobb birtokosokra vonatkozó rendelkezésekben, mikor a regátban egy tulajdonosnak 500 hektárt hagy meg a törvény, ha a birtok intenzív berendezéssel bír, de nálunk csak az

esetben hagy meg a nagyobb birtokosnak a birtokából, nem hektárt, hanem holdat 500-at, ha az igények közepesek vagy kielégítettek, misem természetesebb, hogy a különböző szakaszok rendelkezései szerint ezt is több körülménytől teszi a törvény függővé.

Közismert mindannyiunk előtt, hogy a székelyek a nemzeti földközösség alapján eleinte közösen birtokolták jószágait, később pedig nemzetségek és ágak szerint osztották fel maguk között a földet, különösképen a legelőket. Mikor a földművelésre tértek át és falukat alkottak, a nemzetségi földközösség helyébe a falvak szerinti földközösség lépett, ami a XIX századig fenmaradt és a közbirtokossági erdők és legelők fentartásával napjainkig benyulott. Eszerint a falunak (nem mint jogi személynek, hanem a lakosok összeségének) közös földbirtoka maradt, melyet évenként vagy nagyobb időközönként felosztottak közös használat céljából, illetőleg nyilazták. Így keletkeztek a székelyeknek közös birtokai és az évenkénti közös használattal maradtak azok fel napjainkig, mely községek felosztását szintén kimondja a törvény 24-ik cikke, midőn arról rendelkezik, hogy legelők létesítése céljából kisajátíthatók a községi legelők és kaszálók is, mennyiben a normális marhaállomány eltartásához szükséges területen felül terjednek, ugyancsak a vagyonszükségek kaszálói és legelői is kivételt képezve a naszódi volt második román határezred vidéken fekvő községeknek 1890-ik XVIII-ik törvény által szabályozott legelői. Továbbá a legelő szükségletének mérvét a törvény családönként hegyes vidéken 10 hold, dombos vidéken 5 hold, sík vidéken 2 holdban állapítja meg a regátbeli agrártörvény 23. §-val szemben, hol a kisajátítás 50 hektárig terjedhet s ehhez irányadó a község marhaállománya.

Álljunk meg e pontoknál egy percre és tekintsük meg a székelység vagyoni közösségének birtokeredetét és a vagyonszükségek kialakulását.

A székelység minden időben önkormányzat szerint élt s szabadságának eleme a birtokjog volt, mely abban különbözött a magyarokétól, hogy a székelybirtok még hűtlenség, hazaárulás vagy felségsértés esetén sem volt elkobozható s magszakadás esetén sem szállott a koronára, hanem a vérrokonok vagy ilyenek hiányában a szomszédok örökölték. Aranyos szék bogáti birtokán az örökös nélkül elhalt székely földje azé lett, aki előbb ekéjét a földbe vágta. A székely birtok örökségben királyi jog soha nem volt, a király birtokot nem adományozhatott, a székely örökséget csak székely örökölhette. A székely örökség az atyafiak hite és tudta nélkül nem volt elidegeníthető. Az örökösödésnél csak nálunk szerepelt a fiú, leány örökös és a birtokviszonyokat illetőleg a székelyeknek messzemenő önkormányzata volt mindenkor.

A székely közös birtokokból az 1871 évi arányosítást szabályozó törvény alkalmazása előtt alakulnak ki a közbirtokossági vagyonok, mert a székely a községbe beözönlő idegen elemektől a vagyoni használati jogot ezzel elakarta zárni s ezzel szentesítette is a népakarat az ősi szokásokból eredett és a mindenkor uralkodóktól respektált jogokat. Az arányosítás hozott köztörvényeket, de hozott szabadságokat is, hisz akkor lépett fel teljes erejével az arány-

jogok elvesztegetése néhány liter pálinkákért, mikor az arányosítás előre kezdette vetni az árnyékát. Természetes, hogy itt a népnek félrevezetéséről is lehetne szó, de hagyjuk ezt, hanem elégedjünk meg annak konstataálásával, hogy a székelység azért patentírozta a közbirtokossági jelleggel, hogy utját vágja az elvesztegetés áramlatának és védje az ősiségből keletkezett ingatlanait. Az arányosítás tehát amíg köztörvényeket hozott létre, addig utat nyitott a proletárizmusnak is, hisz ezer meg ezer emberünk van ma, kik kivannak esve pazarló természetük miatt a közbirtokossági használatából s épen emiatt kiabálják ma, hogy a közbirtokossági közbirtokosság alakíttassanak át községi közbirtokossággá s ennek révén újra bejuthassanak a székely közbirtokosság élvezetébe. Nem lehet csodálni tehát, ha a székely közbirtokosságok tagjai ez ellen tiltakoznak és e kérdésnél a székelység földközösségére támaszkodnak s innen védik a székely közbirtokosság sérthetlenségét. Egyszer akarták törvényre rendezni a székely birtokok birtoklását s ime a javítás helyett az erkölcsök alászüntését kaptuk, mert hiszen a székely közös birtok soha adás-vétel tárgyát nem képezte és nem is képezhetette, ruházható soha nem volt az arányosítási törvényekig, mert azt minden székely nemesi jogon születésénél fogva használta és birtokolta. Jól tudjuk, hogy az arányosítási törvényeket a székelység kiaknázását célzó üzleti spekuláció szülte, mert ez uton és ezáltal lett kótyavetyélés tárgya a székely közbirtokosság és ezáltal veszítette el az ősiség zomancát. Elég sajnós, sikerült is nagyon szépen.

Ezt a történelmi tényeket tudnia kellett volna deputátorainknak és szenátorainknak, mikor a törvényjavaslatot tárgyalás alá vették a törvényhozás házában és figyelmébe kellett volna ajánlják a székely gazdák memorandumát a székely vagyonszükségek mentesítését illetőleg, hogy a törvényhozás a helyzetnek nem ismerésével a történelmi jogokat magában hordó székely vagyonszükségeket ne vette volna a kisajátítandó birtoktestek közé. Hiszen a békeszerződés a székelyeket nemzetnek ismeri el és jogait respektálni határozta, — jelenlegi képviselőinken mulott, hogy a törvényhozás tagjai az ősi székely birtokjogokat, melyeken nyugodott az ősi székely önkormányzati rendszer is nem vehették figyelembe. Mert hogy is történhetett meg az, hogy a csiki székelység évszázados joga az a hatalmas vagyontömb, mely a Csikmegyei magánjavak neve alatt ismeretes veszélybe kerüljön. Az első törvények az 1919. évi 3911 és 1920. évi 2428 számú erdélyi agrártörvények a volt határőrvideki ezredek vagyonát a lakosság nemzetiségi jellegére való tekintet nélkül mentesítették a kisajátítás alul, tehát mentesült a naszódi 2-ik határezred úgy, mint az ugyanolyan jogi természetű csiki első határezred vagyona, most azonban az új törvény a román kézben levő naszódi 2-ik román ezred vagyonát kiveszi a kisajátítás alól, ellenben a magyar kézen levő csiki 1-ső székely gyalogezred vagyonát a kisajátítandók között hagyja meg. Itt 70.000 hold erdőről és legelőről van szó, melynek értéke 80 millió értéket képvisel s amelynek rendelkezése a székely szegénygyermek tanulmányainak segítése, tehát nagy mértékben a székely kiscgazdai érdekek kulturális szolgálata.

Ezt a székelyvagyont 1869-ben királyi adománylevél juttatta vissza birtokunkba, mindenkor feloszthatatlanul és elidegeníthetetlenül. Erre a birtokra rátette a kezét egy ízben a kincstár is, de megriani nem tudta, mert nem volt jogcíme hozzá. Minden igénylővel szemben az ősfoglalási jogcím és az évszázados birtoklás visszaadta azt egyedüli jogos tulajdonosának a csiki székelységnek, Erős a meggyőződésünk, hogy itt jóhiszemű tévedésről van szintén szó és az agrártörvény módosításával a székely törzsvagyony visszatartja őstulajdonosának a csiki székelységnek, annál is inkább, mert az 1769 évi határrendezésből kifolyólag II. József, 1851-ben Ferenc József császár azt odaadta, az utóbbi 1869-ben végleg megsemmisítette és a romániai első birtoktörvény is a kisajátítás alól mentesítette. A csiki magánjavak a székelységnek ősi szerzett joga.

Ilyen stílusú birtokok keletkeztek ősi rendszerek folytán a Székelyföldnek több részében, minő például a marosszéki Székhasas, a gergyai u. n. Közrez, az udvarhelyi u. n. 17 falusi. Aranyosszéken a Bogátpuszta, melyeket mint közönséges földeket szabadon használtak első foglalás ősi jogán eredeti tulajdonosaik. Hogy lehessen ezen közös birtokokat ma feldarabolni, mikor ezek használata a kötött székely örökösödés folytán ma is székely kezekben van s védi a székelység ősi önkormányzati rendje.

A székely közbirtokosság és már székely közösségek legelői és erdői is a kötött örökösödési rendnek szüleményei, amit azért nem voltak hajlandók a székelyek községi közvagyonokká átengedni, hogy azok székely jussán csorba soha ne essen s azt más, mint törzsozós székely soha ne használhassa, mert hiszen az neki ősfoglalási jogon vérrel szerzett birtoka, amiben a legszegényebb székely is az ő igényeihez mérten részesedhetett, de a községe idők rendjén beköltözött és a székelység vértől távolálló elemeket nem engedi részesedni. Ha politikai tekintetben tiszteljük az ősiség jogát, tisztelnünk kell azt a vagyoni és birtokviszonyokban is. Ezen fajisági törvényekből és fölfogásokból kifolyólag fordult az udvarhelyvármegyei földműves szövetség a kamarához a törvényjavaslat tárgyalása előtt, hogy a közbirtokossági, egyházi és iskolai s más székely vagyonszövetségi erdők, legelők in státus quo fenntartassanak s azok a kisajátítás alól mentesítsenek.

Jóllehet, hogy a közlegelők és erdők tekintetében a székely vagyoneosztás nem mindennütt egyforma. Vannak községeink, melyeknek aránylag nagyobb kiterjedésű a legelője és erdője, helyesebben inkább az erdője, mint a legelője, ámde az ilyen aránytalan megosztások inkább csak a havas alatt fekvő községeinkben fordulnak elő, hol a lakosság gazdálkodási irányzata a természeti feltételektől erdő és legelőgazdálkodásra és kitermelésre van utalva. A havasi és havasalatti községek a mezőgazdaság kereteibe nem képesek úgy elhelyezkedni, mint a sík vidéken levő községek, hol a talajösszetétel és kedvezőbb éghajlat egyaránt egyaránt előnyös feltételeit adják a mezőgazdaságnak s az ez uton való megélhetésnek, míg a havasi és havasalji népek ezeket nélkülözik. [Egyetlen megélhetési lehetőségük az erdő kitermelése és állattenyésztés, mely célra a szálerdői üzemeiket is fenntartják és ebből is biztosítják az állatállomá-

nyaiknak szükséges legelőt. Az egzisztenciális lehetőség itt is, ott is adva van és ha a sík vidéken fekvő községeink részére a birtokreform törvény kapcsán a havasi és havasalji közös vagyonszövetség törvényén ejtenek sebet, hanem lehetetlen helyzetbe sodorják a sík vidéki népek előnyére a havasokon és havasalján lakó székely véreinket.

A kényszerbérleti törvényrendelet végrehajtása kapcsán egyetlen egy esetben támasztott egy székely község a másik székely község ellen igényt és ennek igénytámasztása sem a székely-nép köréből jött, hanem az igényt bejelentő község izrealita jegyzőjétől, minek vége az lett, hogy a két székely község lakossága kiengesztelhetetlen gyűlölettel keresi halálra ellenfeleit.

A székely közbirtokosságok mindenkor megtalálják az egymáson való segítség módját és megfogják találni ezután is úgy, hogy a székelyföldi állattenyésztésnek hátrányai, illetőleg az agrárreform elhalasztása miatt visszafejlődése soha nem lesz. Kérjük tehát a székely községek közbirtokosságok vagyonának a kisajátítás alól való mentességét, nehogy a kisajátításokkal olyan gyűlölet és egyenlenség magvait engedjük elhínteni, ami a székelységet végveszélybe és megsemmisülésbe kergeti.

A birtokreform törvénynek a 32. és 33. cikkeiben foglalt azon rendelkezések, melyek a községi erdők létesítésére sík vidéken 100 hold, dombos vidéken 200 holdat a jogi és magán-személyek birtokaiból, a községi és közbirtokossági erdőknek a meghatározott mérvben tülterjedő mértékéből elvenni határoztak, hatályon kívül való helyezését kell kérnünk, mert az erdőszükséglet a Székelyföldön a közvagyonok közös termelése folytán nem áll fenn és a székely gazdasági haladás útját egyáltalán nem gátolja, sőt mai szisztémájával a székelység gazdasági igényeinek teljesen megfelel.

A törvény az általános rendelkezések szakaszában a 38. cikkben kisajátítani rendeli minden ellenérték nélkül a víz-, vámjogok és más kiváltságokat, szemben a regáltbeli törvénnyel, melyben ezekről nincsen említés. E pontnál legyen szabad megállapítanunk azt, hogy a víz- és más vámjogok gyakorlása már régi eredetű szerzett jog a birtoklók kezében, melyért régebben nagyobb szolgálatokra lettek elkötelezve. Ha a szociális igazságoknak, illetve ezek érvényesülésének utat engedünk és ezen régi jogokat a birtoklótól elvesszük, akkor megtérítendő nekik mindazon értékek, melyeket ők akár megváltással, akár befektetéssel a köz javára hoztak.

Az általános rendelkezések 46.-ik cikkében kimondatik, hogy a birtokbahelyezési pénztár szabad egyezkedés útján is eladhatja a falusiaknak a kisajátított földterületeket, amelyek alkalmatlanok a kisajátításra vagy legelőnek és ugyanezt teheti a földművelésügyi minisztérium is 10 hold kiterjedéséig.

A kisajátítás eszerint tehát akár van föld igénylő, akár nincs, a törvény értelmében megtörténhetik, sőt ugylátszik megis kell történnjen, amely kisajátított földterületek fölött a kisajátítási pénztár örökösödik és azokat akkor bocsátja eladásra, mikor arra későbbben igénylő jelentkezik. A földosztásnak ezen beigért végnélkülisége a mai szociális viszonyok és tagozott nemzetiségi körülmények között sehogy se indokolt, mert van földkisajátítás és kiosztás

és végrehajthatik s a földéheseket földhoz juttatja, vagy egyáltalán nem kívánatos, hogy legyen, mikor a népiségeket a földreform évtizedeken keresztül fogja állandó izgalomban tartani. Minek kell kisajátítani a birtokot akkor, ha nincs igénylő és miért nem volna az meghagyható eddigi tulajdonosának kezében és mire való az államháztartást egy nagyszabású központi pénztár terhével megrakni akkor, midőn minden egyes banira az államháztartásnak is olyan nagy szüksége van, mint az utolsó adófizető polgárnak. A legnagyobb bűn az ország érdekében, ha a birtokviszonyokat s a gazdasági rendet politikai célok megvalósítására eszközül használják fel. Legyen a birtokreform-törvény egyszerre végrehajtva 5—5 évi reformálás kimondásával, mikor minden egyes esetben mód adatik arra, hogy a tévedések reparáltassanak.

Amíg a kisajátítás körül felmerülő nagy tévedések valóságos kaoszba tizik a végrehajtóbizottságokat, mert a tisztalátást nem lesznek képesek megkapni, addig egy másik nehézség merül fel az erdélyi birtokreform végrehajtásánál s ez a nehézség kizárólag azon gazdákat érinti igen súlyosan, kiknek tulajdonát kisajátítani rendeli a törvény. E tekintetben sem kaptuk meg az ókirályságbeli agrárreformmal az egyenlő mértéket, mert amíg ott a kisajátítás ár megállapítása birtokonként, kategóriánként és a föld minősége szerint történik és az árak minden kategóriában és földminőség szerint külön állapítatik meg és a művelhető területekre vonatkozóan (szántó, kaszáló és legelő) tekintetbe vétetik a föld fizikai állapota, termőképessége, távolsága az értékesítő piactól, vasúti állomástól, kikötőtől, valamint a helybeli eladási ár és haszonbér. Megállapítatik a kategóriánkénti tiszta hozadék után, de mulhaja felül a kerületi bizottságok által 1917—1922. évekre megállapított bér huszszorosát; ezek az árak azonban a pénzürtékek csökkenésére való tekintettel, az 1916.-ik évvel szemben legfeljebb három coeficienssel szorzandók és 5%-kal tőkésítendő a művelhető terület ármáximáának meghatározása céljából, addig az erdélyi becslés a helyi és vidéki eladási árak 1913. évről, a vidéki haszonbér 50%-kal tőkésítve, hitelintézetek által végzett becslés, k. holdankénti tiszta-hozadék és más adatok az 1913.-ik évet megelőző 5 évi átlagból veszi a kártalanítás összegét és nagyságát. Igaz ugyan, hogy a számítás leiben történik és az ármegállapítás szempontjából a lei a koronával egyenlőnek vétetik. Az ár azonban semmiképen sem haladja meg az 1913.-ik évi árakat.

Ha már most tekintetbe vesszük a kisajátítandó területmérték különbözőségét, hogy 1 hektárt 1 hold és 738 négyszögöl tesz ki, vagyis egy hektárra nálunk másfél holdnál nagyobb területet kell számítani s hozzá számítjuk a már közölt kártalanítási különbséget is, könnyen megállapítható, hogy az erdélyi gazda mily nagy mérvű károsodást szenved az ókirályságban levő gazdához képest. Az állampolgári jog és köteleességekben nincsenek és nem is lehetnek fordított arányok. Amilyen mértékben kártalanítanak az óromániai polgárok, ép azzal a mértékkel kell kielégíteni az erdélyi birtokosokat is, jóllehet, hogy a kártalanítás ezen megállapított mértéke sem elegendő a mai pénzügyi viszonyok mellett. Ugyanis a régi

királyságban az 1917—22. évekre megállapított haszonbér átlaga első minőségű földeknél 50—70, második minőségűnél 40—50 lei. Ezeknek alapján 60 leies bért, mint középarányt véve, a régi királyságban egy közepes minőségű hektár földért 2400 lei kisajátítási ár számítható, míg ezzel szemben Erdélyben ugyanolyan minőségű föld hektáronkénti átlagos ára (számítva a kat. holdat hektárrá) az 1913 évi árak alapján 1000 leit fog kitenni, bátran elmondhatjuk tehát, hogy a kisajátítási ár a kisajátított föld értékének még egy nyolcadát sem adja. Nem lehet célja az államnak akkor, midőn a szocializációt hajlja végre, hogy egyik polgárából vagyonos és teherbíró, a másiktól pedig koldust csináljon.

Hasonló sérelem éri az erdélyi gazdákat a törvénynek ama intézkedéséből is, (50. cikk) mely a szőlők és ültetvények kisajátítási árára vonatkozik. Ugyanis ezek ára az 1913. évi terjedő utolsó 5 évi átlag árban van megállapítva, az erdők kisajátítási árának felső határát szintén az 1913. évet megelőző utolsó 5 évi átlagból származó forgalmi árban állapítja meg, ami ezzel szemben az ókirályságban mindhárom féleségre a kisajátítási árat az utolsó 5 évi forgalmi átlagból veszi. Minden gondolkodás nélkül azonnal tisztán látható, hogy mekkora különbség van az 1913. év előtti 5 évi átlagár és az 1921. év előtti öt évi átlagár között.

Értekezésem kezdetén már rámutattam, hogy Erdélyben, főként a Székelyföldön a birtokok arányos eloszlása a természeti fejlődés betartása folytán valósággal mintaszerű. Még a legszegényebb székely és magyar embernek is van egy-két parcella, ugynevezett vékaféjeje földcskéje és minden második harmadik embernek birtoka 2—3 holdat kitesz, melyből a legelő és erdőgazdaság kitermelésével kisegítve lévén szegényesen bár, de türelemmel és tisztességgel él. A teljes vagyonegyenlőséget a legszélsőségesebb és vérforradalmakba fulladó kommunizmus sem képes megteremteni, mert az emberek szerzési és megtartási képessége soha sem volt és soha nem is lesz egyforma. Már az Isten is megmondotta, hogy szegények mindig lesznek veletek. Az emberi gyöngeségeken török meg minden olyan készség, mely az emberiséget a vagyonegyenlőség felé tereli. Vannak emberek, akiknek hiába adjuk a legértékesebb földeket — már holnap nem lesz az a kezükben, mert a könnyelmű életmód szeretete kivészi onnan azokat s újra maradnak azok, akik voltak. Az erdélyi magyarság s közte a székelység között, mint említettem a földmegoszlása a legkedvezőbb arányokban áll fenn, mert ezen államfentartó elemében mindig megvolt a szerzési készség — ezért volt a székely mindig és lesz tovább is föld éhes.

Ezt a földéhséget kielégíteni felette szükséges, mert hiszen vele ezt a népet államfentartó jellegében megerősítjük, de mikor ez oldalra dolgozunk, nem szabad tönkretenni a vagyonosabbá lett elemet, mely osztály az államnak erős oszlopa és fentartója volt a múltban és lesz a jövőben is.

A két országrész közötti aránytalanságnak leglisztább fokmérője a statisztika lévén — rámutatunk Románia régi királysági részének és az ujonnan csatolt erdélyi és többi magyar-

országi területeknek nagy és kisbirtokok szám-beli és területi arányaira is. Mig a régi királyságban a nagy- és középbirtokok területe az összes mezőgazdaságilag használt területnek cca 50%-át teszi ki, addig az ujonnan csatolt erdélyi részekben a nagy- és középbirtokok csak 31%-ot foglalnak el. Hasonlóan a kisbirtokok a régi királyságban a művelhető terület 50%-án, az erdélyi részekben pedig 69%-án helyezkednek el. Az erdélyi birtok megoszlása tehát már eleve sokkal kedvezőbb a kis egzisztenciák szempontjából, mint a régi királyságbeli birtok megoszlás. Ennek okára már rámutattam.

És most ha nemzetiségileg tekintjük a statisztikát — láthatjuk, hogy az erdélyi részek nagy- és középbirtokosságának 80%-át a magyar földbirtokos osztály teszi ki, mert a szoroson vett erdélyi területen a 100 holdon felüli birtokok számának 75%-a magyar kézen volt, ez területben pedig a 100 holdon felüli birtoknak 85%-át adja. Jól tudjuk azt is, hogy Erdélyben a közbirtokosságok és telepések szintén magyar intézmények. E szerint tehát a földbirtokreform végrehajtásával csakis az erdélyi magyarság van sújtva. Ha már most az erdélyi birtokok e %-os elhelyezkedésének megbonthatását akár állam, akár nemzetgazdasági szempontból vesszük mérlegelés alá — önkéntelenül is mutatkoznak azon szomorú következmények, melyeknek súlya alatt egyszerre roppan meg Erdélynek termelése, mert a 31%-ot kitevő középbirtokok, azon birtokok, melyek minden időkben a mezőgazdaság mintagazdaságai voltak, ha a mobilizációval törpebirtokokká alakítottak át — természetesen áll elő a termelés csökkenése, különösen akkor, ha az új tulajdonosoknak nem adjuk meg azon feltételeket, melyekkel a termelés rendjébe beilleszkedhetnek. E feltételek pedig nemcsak a tudás, hanem a szükséges gazdasági felszerelések is.

A szoroson vett nagybirtokok mobilizációja ellen a szociális igazság elvénél fogva nem tiltakozhatunk, de a józan gondolkodás kívánalmái diktálják, hogy középbirtokainkat úgy termelés, mint tanulmányi tekintetből — ha azok tulajdonjogi kérdéseiben nincsenek kifogásolni valók — tartsák fenn.

Még mindnyájunk fülében csengenek az utolsó két évtized elején elhangzott panaszok, hogy a székelység és az erdélyi magyarság lét-egzisztenciájában alátörtött és megélni képtelen e hazában. A bekövetkezett háború segített ugyan a kisbirtokos osztályon, de a bajokat nem enyhítette el és nem emésztette meg s a megélhetési nehézségek mint a polip karjai megsokszorozódva támadnak újra fel. Kérve-kérem e helyről az államkormányzatot, hogy az erdélyi magyar és székely gazdaközönségnek megnehezült gazdasági viszonyait az agrárreform könyörtelen végrehajtásával ne súlyosbítsa, mert az anyagiakban meggyöngyült nép elveszíti reményességét az új államalakulatban és a veszített reményesség megfosztja attól az államfentartó képességtől, melyre Magyarország örökre büszke volt. Én nem is merem feltételezni, hogy a kormányzó hatalom meg ne hallgassa magához fogadott új gyermekeinek panaszló hangjait — épen azért mély tisztelettel terjesztem elő határozati javaslatomat.

Határozati javaslat:

Erdélyi és a többi kapcsolt magyar területek gazdaközönsége egyhangulag óvást emelnek azon mód ellen, amellyel az agrárreform javaslat törvényerőre emeltetett, a midőn figyelmen kívül hagyatott az ország gazdasági élete legjelentékenyebb osztályának érdeke és a törvényhozásban a képviselők túlnyomó többségének távollétében és a nemzeti kisebbségek megkérdezése és hozzájárulása nélkül megszavaztatott a jelenleg érvényben levő agrárreform törvény.

Óvást emel azon világos célzat ellen, amely szerint az erdélyi részek mezőgazdái, úgy a kisajátítás által súlytottak, valamint az igényjogosultak a régi királyságbeli állampolgártársaikkal szemben egyoldaluan, kedvezőtlenebb elbánásban részesítenek.

Óvást emel a törvényben világosan kifejezésre jutó azon célzattal szemben, mely a végrehajtásnál az ország egyes nemzetiségeit az uralkodó népfaj előnyeire, háttérbe helyezi, őket anyagilag sokszorozottan hátrányosabban kezeli és sok esetben vagyoni tönkretételüket idézi elő.

Követeli a régi királyságbeli állampolgártársaikkal egyenlő elbánást a nemzetiségek egyenlő kezelését, e célból a törvény revidícióját és a végrehajtás pártatlan keresztülvitelét.

Követeli az erdélyi mezőgazdatársadalom különösen az egyházaknak vallási és különböző kulturális célokat szolgáló és ezek anyagi bázisát nyújtó ingatlanainak mentesítését a kisajátítás alól.

Követeli a gazdatársadalom a csiki l-ös székely határ örezed ugynevezett csikmegyel magánjavak nevét viselő havasi erdőinek és hasonjogu birtok legelőnek további fenntartását és a régi tulajdonosok kezében való meghagyását.

Kívánja a gazdatársadalom, hogy a székelybirtoklás jogrendje az ősi gyakorlat alapján a székelyföldön meghagyassék és a törzsökös székelygazdák ingatlanai a kisajátítás alól a székely közvagyonokkal közbirtokossági erdőekkel és legelőkkel együtt mentesítenek.

Kívánja a gazdaközönség, hogy e célból s a tisztalátás kedvéért a székelyföldi telekkönyvek a tényleges birtoklásnak megfelelően még az agrárreform módosítása előtt átdolgoztassanak s az eddig telekkönyvi írás nélkül a székely szülőbirtokosok által az ősiség alapján az amugy is törvényes örökösöknek tekintendő gyermekek között kiosztott ingatlanok az agrárreform által ne érintessenek.

Kívánja az erdélyi gazdatársadalom, hogy a telepések letelezési helyeiken zavartalanul továbbra is meghagyassanak.

Kívánja az erdélyi gazdatársadalom a kisajátítási megváltási ár és a kisajátítás alól mentes terület kérdésének az ó-királysági agrárreform törvényben szabályozott moddal teljesen azonos szabályozását.

Kívánja az agrárreform által súlytott gazdatisztek megfelelő kárpótlását.

E tárgyhoz elsőnek Balázs András kanonok az erdélyi róm. kath. státus igazgatótanácsának előadója szól hozzá, részletesen ismertette az egyházi birtokok kisajátításának következményeit a kulturális fejlődés szempontjából. Mindhárom magyar egyház: a róm kat., ev. ref. és az unitárius el fogják veszíteni a törvény jelenlegi formájában való végrehajtása

esetén azokat az ingatlan földterületeket, amelyek iskoláik fentartására alapul szolgálnak. Az ezzel kapcsolatosan előálló veszedelemre hívja föl a naggyűlés figyelmét és a határozati javaslatot teljes egészében elfogadja.

Wagner János jószágigazgató a gazdasztek képviselőjében ismerteti azt a nehéz helyzetet, amibe a gazdaszti osztály a földbirtokreform végrehajtása folytán kerül; erre hívja fel a közfigyelmet és ezen körülmények a határozati javaslatban való kifejezésre juttatásáért köszönetet mond.

Szász Ferenc (pusztakamarási) a bérilők nevében hasonló értelemben szólalt fel.

Kozma Endre földbirtokreform törvénynek a telepésekre vonatkozó intézkedését emeli ki, rámutatva annak antiszociális következményeire. A telepések, amennyiben a törvény jelenlegi rendelkezései szerint megtörténik a végrehajtás, földönfutókká válnak. A következő határozati javaslatot nyújtja be:

1) A naggyűlés kimondja, hogy a földbirtokreform törvény 10-ik cikkét a telepésekre nézve sérelmesnek tartja.

2) A naggyűlés felkéri az elnökséget, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel igyekezzék a törvény ezen cikkének végrehajtását megakadályozni.

3) A naggyűlés felkéri az Erdélyi Gazdasági Egylet birtokpolitikai szakosztályát, hogy a törvény által sújtott telepésekkel lépjen a legszorosabb kapcsolatba és velük érintkezve, felmerülő sérelmeiket az illetékes hatóságok előtt vegye védelmébe.

Mágori Lajos telepés kiscgazda hasonló értelemben szólal fel, rövid és hatásos beszédben emelve ki azt a súlyos sértő igazságtalanságot, amely az eddig nagy szorgalommal dolgozó telepés kiscgazdákat birtokaik megcsönkítésével sújtja.

Zöld Mihály végvári ref. lelkész a végvári urbéres község képviselőjében ugyancsak a törvény 10-ik szakasza eltörlését követeli és a benyújtott határozati javaslatot teljes szövegében elfogadja.

Ugron Zoltán rövid felszólalásban a kisajátítási ár megállapításának igazságtalanságait tárja fel s kéri, hogy a határozatban erre vonatkozólag külön említés téessék.

Kuti Dénes az örökölt birtokok igazságos kezelése érdekében emel szót, ezeknek megfelelő kártalanítását követelve.

Dr. Abrudbányai Ede a kisajátítási ügyek felülvizsgálására független bíróság felállítását javasolja, egyúttal a végrehajtással megbízott közegek jó, vagy rosszhiszemű eljárása következtében okozott károk megtérítését és az illető megbüntetését kívánja. Kéri, hogy erre vonatkozólag a határozatban említés téessék.

Több hozzászólás nem lévén, elnök határozatilag kimondja, hogy a naggyűlés az előadó által benyújtott határozati javaslatot teljes szövegében elfogadja, ugyancsak a hozzá szólók által benyújtott javaslatokat is azzal, hogy ezeknek földolgozásával és a határozatba való beillesztésével, valamint a határozatnak megfelelő fórumok elé való juttatásával az Erdélyi Gazd. Egylet elnöksége bízta meg.

Következő előadást dr. **Garda Kálmán**, a Hangya központ alelnöke tartotta az új szövetségi törvényjavaslatról.

(Lásd: a Hangya című mellékletünkben.)

Az előadó ismertetéséhez és javaslatához **Valkó Gyula** hitelszövetkezeti igazgató szólal föl, ismertetve a hitelszövetkezetek szerepét a mezőgazdák szempontjából, rámutatva azok nagy jelentőségére, kéri, hogy a benyújtott előadói javaslat olyan értelemben egészítsék ki, hogy a fogyasztási szövetkezetek mellett a hitelszövetkezetekről is hasonló gondoskodás történjék.

Br. Josika Gábor felteszi a kérdést, hogy elfogadja-e a naggyűlés a határozati javaslatot és a Valkó Gyula által tett indítványt? (Elfogadjuk) Ennek alapján a Valkó Gyula által tett módosítással azt egyhangulag elfogadottnak jelenti ki. Felkéri Török Bálintot az előadása megtartására.

Török Bálint:

Mélyen tisztelt Gazdanaggyűlés!

Tekintettel az idő előrehaladott voltára, előadásomat egészen rövidre fogom összefoglalni. Az a súlyos válság, amelybe a mezőgazdaság belesodródott, készítette az Erdélyi Gazdasági Egylet vezetőségét a mai gazdanaggyűlés összehívására. A gazdasági üzemek, kicsik és nagyok egyaránt, passzív mérleggel dolgoznak. A kiadások folyton emelkednek, a bevételek folyton csökkennek. Csak körültekintő, jól megalapozott, egyenlő teherviselés elvén nyugvó gazdasági politika mentheti meg a mezőgazdaságot a teljes csődtől.

Hallják meg mai naggyűlésünkben az intéző körök, hogy itt a cselekvés órája, mert, ha meginog a mezőgazdaság alapja, a romok maguk alá temetnek mindnyájunkat. Azért jöttünk össze a mai napon, hogy férfias nyíltsággal és elszántsággal száljunk síkra jogos és méltányos követeléseinkért.

Románia mai gazdasági politikája az ipar és kereskedelem támogatását célozza a mezőgazdaság rovására. Örömmel látjuk mi minden társadalmi osztály boldogulását és fejlődését. Nem irigyeljük azt, de amint Krisztus urunk mondá: „Add meg a császárnak ami a császárt illeti” mi is követeljük, hogy adják meg a gazdáknak ami a gazdákat illeti. Nem kívánunk kiváltságokat, sem előnyöket semmiféle társadalmi osztály jogos érdekeinek rovására. De megköveteljük mindazt, ami szükséges, hogy becsületes munkával biztosíthassuk tisztességes megélhetésünket.

Anélkül, hogy a kormány intézkedéseit bírálat tárgyává óhajtánók tenni, azt látjuk, hogy az idei új termésrendelet az ország eladó gabona termésének fele részét az állam részére monopolizálja, a termelési költségek figyelmen kívül hagyásával megállapított maximális áron. A kormány a földmivelőnéptől, a nagybankok közreműködésével, értéken alul elvett gabona ellenében olyan csereárakat óhajt behozni, amelyek az itteni ipar és forgalmi eszközök fejlesztését vannak hivatva szolgálni. Aki az ország iparának fejlesztését kívánja, annak első sorban a mezőgazdasági termelés fokozása érdekében kell dolgoznia! Kérdezzük meg az iparosokat, hogy mi kell nekik inkább, állami szubvenció-e vagy sok vásárló? Ha a földmives több iparcikket fog elfogyasztani új műhelyek, új gyárak fognak keletkezni! Ezt azonban csak a mezőgazdaság fejlesztésével érhetjük el. Amíg a kenyert és a húst a gazda állítja elő, addig a mezőgazdaság legalább is olyan fontos közgazdasági tényező, mint az ipar és kereskede-

lem. Mégis azt látjuk, hogy a nagyipart, a bányákat horribilis behozatali vámok védik. Értékének csökkenéséig felhalmozódott borkészletünk, devalválódásáig felszaporodott állatállományunk és egyéb mezőgazdasági terményeink kivitele ezzel szemben a prémiumos kiviteli rendszer helyeit korlátozva, magas kiviteli, comissió és egyéb díjakkal, százalékokkal, illetékekkel van sújtva és megnehezítve. Míg kivitelünk korlátozva van, takarmányunk nincs, állatainkat kiteleltetni nem tudjuk, belföldi forgalmunkat állatárainkhoz viszonyítva óriási vásári vámok, magas bélyeg és egyéb illetékek terhelik, annyira, hogy nem egyszer az állat értékének 10–15%-át meghaladják e terhek.

A nép kezén levő állatállomány minősége napról-napra gyengül. Nincsenek megfelelő minőségű és számu apaállataink. Nincsenek szakértő, az állattenyésztés fejlesztése érdekében hozott törvényeinket, rendeleteinket ismerő, végrehajtó és ellenőrző közegeink.

Ebben a mederben haladva, egy-két év alatt évtizedekre visszaesünk, ahelyett, hogy a fejlődés útján, amelyen már rajta voltunk, tovább haladhatnánk.

Állategészségügyünk helyzete sem rózsásabb. Az állatorvosi állások száma nem áll arányban az állatállománnyal és ezen állások jelentékeny része is betöltetlen. Az állati ragályos és egyéb betegségek ellen védő és gyógyító szerek nem állanak megfelelő mennyiségben és minőségben rendelkezésünkre. Azoknak külföldről való behozatala mindezek dacára ma is tilos. Az állategészségügyi rendszet hiánya miatt az állatbiztosító intézetek nem fogadnak el biztosításokat. Ha pedig kivételesen elfogadnak az állatok árával arányban nem álló magas díjakat követelnek. A Mindenhatón kívül így senki sem örködik a gazdáknak a jószágaikba fektetett vagyona felett.

Az eke egyre kevesebb barázdát szántogat. A parlag területek folyton szaporodnak. Míg terményeinket rekvirálásokkal veszik el maximális áron, addig künn legelésző állatainkat halomszámra pusztítják, künn levő terményeinket pedig garmadával turják fel és teszik tönkre a duvadak.

Mindezek dacára önvédelmi célból sem tudunk fegyverhez jutni. A közelgő télen már istállóinkat fogják látogatni az odvas farkasok és betegség esetén orvosért sem tudunk elmenni.

Az építő munka helyett vandál pusztítás nyomait látjuk mindenfelé, így pl. az erdőirtásokban is. Nem szabad engednünk, hogy gazdálkodásunk a Balkán államok színvonalára süllyedjen. Kérünk és ha kell követelnünk kell az okszerű erdőgazdálkodás törvényszabta kereteinek betartását.

Az ismételt felszólításokból bizonyára minden gazdatársunk tudja, hogy a néhai Kormányzó Tanács 29--1919 számú rendeletével hatálytalanította az országos gazd. munkás és cseléd-biztosító pénztárra vonatkozó törvényeket és rendeleteket. A gazdasági cselédek és munkások biztosítását a központi Szociális Biztosító Pénztár ügykörébe utalta. Nem szükséges arra rámutatni, hogy a munkás és cseléd-biztosítás új rendje a gazdasági üzemek tulajdonosaira és vezetőire milyen munkát ró az örökös ki és bejelentésekkel, milyen terhet rónak úgy a kis, mint a nagyobb gazdasági üzemekre a pénztár által kivetett járulékok, anélkül, hogy

ennek akár a gazda, akár a munkás számbavehető hasznát látná. A segélyre szoruló beteg rendszerint sem orvost, sem megfelelő segílyt nem kap.

Mélyentisztelt Gazdanagygyűlés! Bár agrár-állam vagyunk, nem dombrodik ki a közgazdasági életünkben ennek jellege. Amíg úgy kezelik az intéző körök a mezőgazdaság ügyét mint a juhászgazda az akolban a kőst, addig nem is remélhetjük azt.

Ritkán van alkalmunk ilyen nagygyűlés keretében panaszainkat egymás között, a közvélemény ítélőszéke előtt feltárni és egyben megvitatni. Ilyenkorra meg is telik zsákunk keserűséggel és panasszal. De lehet-e csodálkozni ezen, amikor maholnap bélyeggel ellátott adó-nemtartozási bizonyítvánnyal és csak pénzért vehetünk lélekzetet is?

A mezőgazdasági érdekeink figyelmen kívül hagyásával most hozott és életbeléptetett adótörvények szerint a gazdatársadalmat ötféle állami adó fogja sújtani egy jövedelem után. Földadó címen fizeti földje hasznértékének 15%-át, ha bérbe van a birtok 18%-át, mezőgazdasági jövedelemadó címen a termelésből származó tiszta jövedelmének 12%-át; fizet ezenkívül külön általános jövedelmi progressív adót, amely az összjövedelemnek 20—25%-ig emelkedik. Egyszermindenkorra kell fizetni ezenkívül vagyon és hadinyereség adót is, amelyet mi már megfizettünk, a regátbeliek azonban még nem. Az adóbizottságok mindössze három tagból állanak, ezek egyike sem lesz kisbirtokos valószínűleg, tehát érdekeiket senki sem fogja képviselni, pedig az embert még holta után is megadóztatják az új törvény szerint. A hagyatékok adója ugyanis 5 évre visszamenőleg felülvizsgálható. A jogerős határozat megsemmisíthető, ha az adókövető úgy találja, hogy az elhunyt nem fizetett eleget életében.

Aki bevallást nem ad, annak adóját hivatalból állapítják meg és büntetésül a kivétel adó 50%-át róják ki. A be nem jelentett követelések, bankbetétek adójuk kifizetése előtt nem perelhetők, a bíróság előtt azokat tulajdonosaik nem követelhetik a maguk javára.

Az adókönyvecskék kizárólagos személyazonossági igazolványul fognak szolgálni. Ezek csakis az adóhivatalok hat hónapon belüli látatározásával érvényesek. Az adóhivatal csakis az adók lefizetése után látatmozza ezeket.

Az adók a birtokok nagyságának megfelelő arányban emelkednek. Mint ahogy a májusi fagy, a jégeső, a cserebogár, a kis- és nagygazda vetésének egyaránt ártanak, úgy ez az adótörvény is a mai intencióival az egész mezőgazdaságra és román, magyar vagy szász gazdára egyaránt a pusztulást jeleníti, mert ilyen terhek nyomán csak ez járhat.

Magassabb és igazságos adót csak több tudással elérhető többtermelés alapján bírnánk meg. Több gazdasági tudást csak a gazdasági iskolákban szerezhethetünk. Ilyen iskoláink azonban nekünk ma nincsenek. Elvették az Emke algyógyi iskoláját, a Szabó József-féle magyar, magán alapítású tordai földmives iskolát is. Azoknak a kiscsászoknak a gyermekei, akik az állam nyelvét nem értik, tudatlanok maradnak.

Az iskolát végzett és az iskolapadokból kikerülő gyerekek egy magasabb iskolába, az élet iskolájába lépnek át, ahol a tanítómester, amint mondani szokták, a nyomorúság. Vannak

azonban nekünk az élet iskolájában más tanítómestereink is. Ezek a mi gazdaköreink, földmives szövetségeink, fogyasztási és értékesítő szövetkezeteink, amelyek meg kell hogy tanítsanak minket az okszerű gazdálkodásra, a gazdasági, kereskedelmi stb. ismeretekre. Új életre kell, hogy hívjuk hitelszövetkezeteinket tökéletesítés útján, amelyek hivatva lesznek alacsony kamatozás mellett a földmivelés fellendítéséhez és belterjessé tételéhez szükséges tőkét rendelkezésre bocsájtani. Gazdatársadalmi intézményeink fennmaradásának és fejlődésének biztosítékául ezen intézményeink autonóm működésére van szükségünk.

Mélyen tisztelt Gazdanagygyűlés! Mi lenne a viharokkal dacoló tölgyfából, ha külön kéreg, külön ág és levél akarna lenni, vagy mi lenne a hatalmas tengerből, ha külön vízceppékké válna szét? És mily hatalmas erőt képviselne a gazdaközönség, ha minden egyes tagja a szervezett gazdák táborába tartozna? A mezőgazdaság érdekeinek előmozdítása terén nemcsak az államra, hanem mireánk a gazdatársadalomra is hárulnak feladatok. Alkalmi határozatokkal az agrárszermék diadalát elérni nem lehet. A madár-ijesztőkhöz a veréb is hozzászokik, a lomha oroszlánt a nyul sem respektálja és az olyan sasnak, melynek levágták körmeit, a baromfiudvarban, nincs tekintélye.

Ha mi, agráriusok ilyen nevelésű figurákká lenni nem akarunk, lépünk a cselekvés terére, ne sokat készülődjünk, szervezkedjünk. Szervezkednünk kell nemcsak azért, hogy jogainkat védelmezzük, hanem mert veszélyeztetve látjuk a mezőgazdaság jövőjének biztosítékait. Minden földmives pusztulása egy erőforrás elvesztése.

Amilyen sürgős és szükséges a kisbirtokosság szervezkedése, ép olyan életbevágó és halasztást nem tűrő kérdés a közép és nagybirtokosság, a gazdaszítikar szervezkedése és jövőjének biztosítása. Agrárállam vagyunk, de mezőgazdasági kamaráink még nincsenek, melyek intézményesen, állandóan gyakorolhatnák tájékoztató és irányító befolyásukat az ország mezőgazdasági politikájára. Annál inkább szükséges ezért, hogy társadalmilag szervezkedjünk. Vezérekre nemcsak a háborúban van szükségünk, hanem a békés munkálkodás korszakában is. Szükségünk van anyagilag független, erős jellemű, bátor férfiakra, akiknek legfőbb becsvágyuk, hogy a körülöttük élő földmivelő népnek minden szépben, jóban, nemes példát mutató és bizalommal követett vezérei legyenek.

Ha ilyen vezérekkel tudunk közösen, vármegyénként és országgrészünk egész területén komolyan szervezkedni, ezzel egységes agrárközvéleményt teremteni és a jövő kormányokra és törvényhozókra befolyást tudunk gyakorolni, akkor remélhetjük, hogy a mezőgazdasági kérdéseket homloktérbe állítják és gazdasági elmaradottságunkból kiemelkedhetünk, de addig nem.

A lánc ereje egyes karikák erejétől függ, csak jó dongából lehet jó hordót csinálni. Minden gazda, aki jó karika a láncban és jó donga a hordóban, dolgozzon a gazdatársadalmi szerveink mielőbbi tökéletes kiépítésén, hogy ezek, névszerint: a gazdakörök, földmives szövetségek, gazdasági egyletek, szövetkezetek állandó közös munkára mindenkor kész, hűségess munkárszerei legyenek közérdekű akcióink-

nak. Jövünk csak úgy lehet, ha annak érdekében szervezeten egy szívvel, egy lélekkel együtt dolgozunk.

Ezzel be is fejeztem előadásomat és az elmondottak alapján van szerencsém a következő határozati javaslatot terjeszteni a Mélyentisztelt Gazdanagygyűlés elé:

Határozati javaslat!

Mondja ki a gazdanagygyűlés, hogy az Erdélyi Gazdasági Egylet kódelében összpontosuló erdélyi, bánáti, Kőrös- és Máramarosvidéki gazdatársadalmi érdekképviseleti szervek nevében a gazdaközönség megélhetése, a mezőgazdasági termelés színvonalának fenntartása és fejlesztése érdekében követeli:

1., a mezőgazdaság általános érdekeinek erélyes, intézményes védelmét;

2., az állatok, gabonafélék, valamint az összes egyéb mezőgazdasági termények árának közvetett és közvetlen lecsökkentését előidéző minden bel- és külföldi forgalmi korlátozás vagy egyéb beavatkozás, maximálás, rekvirálás megszüntetését;

3., a hadikárok és hadikölcsönkötvények értékének sürgős és teljes értékében való megterítését;

4., a növénytermelés ügyének felkarolását, a termelési eszközök beszerzésének megkönnyítését, vetőmagvaknak, gazdasági gépeknek, műtrágyaféléknek stb. kedvezményes, a távolsággal arányosan csökkenő vasúti fuvardíj mellett való szállítása, növénytermelési és gépkísérleti telepek létesítése, a nemesített vetőmagvak előállításával és szaporításával foglalkozó gazdaságok területigényeinek a földreform kapcsán való figyelembe vétele által;

5., a köztenyésztés színvonalának fenntartását és emelését megfelelő számú, tisztavérben tenyésztett apaállat kötelező beszerzése, a közlegelők javítása és az apaállat neveléssel foglalkozó gazdaságok területigényeinek a földreform kapcsán való figyelembe vétele által.

Az állategészségügy régi színvonalának fenntartását és fejlesztését, az üresedésben levő összes állatorvosi állások mielőbbi betöltése, a gyógyszerek vámkülföldről való behozatalának engedélyezése, illetve megkönnyítése, az állategészségügyi törvények és rendeletek szigorú végrehajtása, ennek nyomán az állatbiztosítás lehetővé, illetve olcsóbbá tétele által;

a vásári vámok, bélyeg és egyéb illetékeknek a vásárra vitt állatok és termény belértékéhez viszonyított, arányos összegben való megállapítását, az állatvásárok és mezőgazdasági termények vámjából befolyó összegeknek az állattenyésztés és mezőgazdaság fejlesztésére való felhasználását;

6., a kiviteli és behozatali vámok sürgős revízióját, a vámügyi bizottságban a gazdatársadalomnak arra hivatott és bizalmát élvező egyénekkel való képviseltetését, a mezőgazdaság külön érdekeinek tekintetbevételét;

7., a progresszivitás elvén felépülő, a mezőgazdaság általános érdekeivel számoló igazságos és méltányos adótörvény alkotását és annak zaklatásoktól mentes végrehajtását, a bortermeleti adó eltörlését;

8., a magyar gazdatársadalmi és szövetkezeti intézmények szabad, autonóm működésének és fejlődésének biztosítását;

9., a magyar nyelvű szakoktatási intézmények kiépítését a legalsótól a legfelső fokig, szaktanfolyamok, vándorelőadások rendezését;

10., szakszerű mezőgazdasági közigazgatást, mezőgazdasági ügyek intézésére gazdasági főiskolai oklevéllel bíró szakifériák alkalmazását, mezőgazdasági kamarák létesítését;

11., a gazdaközönséget érdeklő törvények és rendeletek alkotása előtt a mezőgazdasági érdekképviseleti szervek véleményének meghallgatását, a törvényeknek és rendeleteknek a románai egyidejűleg magyar nyelven való közzétételét;

12., kívánjuk továbbá egyrészt a mező-

gazdasági javak megőrizhetése, másrészt az országrészünkben elszaporodott duvadak továbbí kártételeinek megakadályozása céljából a fegyvertartási engedélyek megszerzésének megkönnyítését, díjtalanná tételét, azok, valamint a fegyverek ismételt és indokolatlan bevonásának illetve beszedésének megszüntetését és hatósági hajtóvadászatok rendezését;

13., az erdőpusztítások megakadályozását, az okszerű erdőgazdálkodást szabályozó minden törvényes intézkedésnek sürgős és szigorú végrehajtását;

14., a különféle hitfelekezeti és államünnepek alkalmából való hivatalos munkaszünetnapok számának csökkentését, azok kötelező megünneplésének a legközelebbi vasárnapra való áthelyezése által;

15., végül, a Kormányzó Tanács által a mezőgazdasági cselédek és munkások biztosítására vonatkozó törvények és rendeletek megszüntetése tárgyában 29—1919. szám alatt hozott rendeletének hatálytalanságát, a mezőgazdasági cseléd- és munkásbiztosítási ügy méltányos és igazságos megszervezését, az érdekeltek képviselőinek bevonásával.

Ifj. gr. Toldalagi László a cukorrépa beváltási árának a termelők megkérdezése nélkül a termelési költségek figyelmen kívül hagyásával, a gyárak részéről egyoldalúan és alacsonyan történt megállapítása ellen emeli fel szavát a cukorrépa termelők nevében, szervezkedésre híván fel a termelőket, a következő határozati javaslatot terjeszti be.

Indítványozom miszerint:

1. A gazdagylés mondja ki határozatilag, hogy a jövő évi cukorrépa termelési szerződések mindaddig nem irandók alá:

a) míg az idej cukorrépát nem fizetik ki mázsánként 36 leies és a répaszeletet mázsánként 8 leies áron;

b) míg a cukorgyár a répa árának megállapításánál az állam tekintélye mögé buvik, a termelőkével arányos risikót nem vállalja és nem hajlandó a jövő évi ármegállapítás feltételeit az E. G. E. növénytermelési szakosztályával és a Földmives-Szövetség delegáltjaival együttesen megállapítani.

2. A gazdagylés tisztelettel kéri az E. G. E., valamint a Földmives-Szövetség elnökségét és igazgatóságát arra, hogy hivatalos lapjaikban a kérdés végleges megoldásáig az első pontban kifejtetteket részletesen ismertessék és ezt a kérdést felszinen tartásák. Továbbá hasson a gyűlés vezetősége a napi sajtóra, hogy az erdélyi cukorgyárak hihetetlen eljárása a nagyközönség ítélőszéke elé kerüljön és hogy a cukorárak emelkedésének okát nem a tönkretett cukorrépa termelők eljárásában, hanem a cukorgyárak kétirányban üzött spekulációjában keressék.

Kérem ezen indítványom egyhangú elfogadását.

Ugron Zoltán felszólalásában rámutat a mai magas takarmányrépa árakra és a cukorrépának takarmányozás utján való értékesítési lehetőségére.

Valkó Gyula: a súlyos gazdasági helyzetre való tekintettel, javasolja, hogy a nagygyűlés sürgősen kérje a kormánytól, hogy úgy a gazdák, mint azok hozzátartozói: özvegyeinek, árváinak, valamint az általuk létesített intézmények: fogyasztási-, hitel-, biztosító stb. szövetkezetek, gazdakörök, árvaházak, egyházak és iskolák tulajdonát képező hadikölcsönkötvényeket oly értékben váltsa be, hogy ezáltal ezek sem tőkében, sem kamatban vesz-

teséget ne szenvedjenek. Amennyiben ezen beváltás csupán átcsereles módjára történne, úgy gondoskodjék a kormány oly hitelszervezet felállításáról, mely ezen kölcsönre hosszú lejáratu és méltányos kamatozása kölcsönt nyújt mert a gazdáknak ezen értékbe fektetett pénzükre gazdaságaik további vezetésénél, mindennemű terményeiknél beállott nagyfoku értékcsökkenés folytán nélkülözhetetlenül szükségük van.

Nielges József érmelléki bortermelő a mai 2 leies borárak mellett — ugymond — a bor árának felét adóba kell fizetni. Hol vannak a termelési költségek, eszközök, anyagok, hordó ára? Az adó nem áll arányban az adózott alany belértékével. Ilyen terhek mellett a szőlősgazdák tönkremennek. Az 1 leies termelői adó eltörlését és a boritaladó visszaállítását követeli.

Klor Antal ugyan ilyen értelemben szóval fel.

Ifj. Szász Ferenc (dezméri) a mezőgazdasági érdekeket figyelmen kívül hagyó vámpolitikai rendszer ferdeségeire mutat rá.

Kovács Elek a szervezkedés fontosságáról szólva, felhívja az érdeklődők figyelmét a Marosvásárhely központtal alakulóban levő „Erdélyi Mezőgazdák R. T.”-ra mint új mezőgazdasági beszerzési, értékesítési vállalatra.

Bakos János (Nagybodofalva) köszönetet mond az E. G. E. és a Maros-Tordavármegyei Földmives-Szövetség vezetőségének, hogy alkalmat nyújtottak a végvidékeken levő kisgazdáknak és telepéseknek arra, hogy sérelmeiket a nyilvánosság itélő széke elé vihessék. Ott megtárgyalva azokra orvoslást kérjenek és követeljenek. Az ülés munkálataira Isten áldását kéri.

Csia Pál (Mezőméhes) a mezőméhesi Népinternátus és Hadiárvaház célját és rendeltetését ismerteti, azt a jelenlevők áldozatkész jóindulatába ajánlja.

Báró Jósika Gábor elnök a felolvasott és pótlólag tett határozati javaslatokat egyhangulag elfogadottak nyilvánította.

Kimondotta, hogy azokat további megfelelő intézkedés tétele céljából a nagygyűlés az E. G. E. elnökségéhez teszi át. Több tárgy nem lévén, megköszönve a Marostordavármegyei Földmives Szövetség támogatását, mellyel a mai nagygyűlésnek Marosvásárhelyen való megtartását lehetővé tette, valamint a gazdasági társadalmi intézmények képviselőinek és gazdasági társaknak oly szép számban való megjelenését, az ülést bezárta.

Gyűlés után a központi szálló nagyteremben közebed volt, amelyen számos pohárköszöntő hangzott el.

A gazdanagygyűlést megelőző napon, vasárnap délelőtt 9 órakor nyílt meg a Tornakert területén a Marostordavármegyei Földmives-Szövetség gazdag termény, házi-ipari és apró állatkiállítás. A kiállítás megnyitását megjelent dr. Popescu Adrián prefektus, Harsia János dr. polgármester. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület részéről jelen voltak: báró Jósika Gábor elnök, dr. gr. Bethlen György és Szász István alelnökök Farkas Árpád és Török Bálint és a vidék csaknem minden gazdaszervezete.

Orbán Balázs, a marostordai Földmives-Szövetség igazgatója üdvözölte a megjelente-

ket, majd Harsia polgármester a kiállítást megnyitotta.

A kiállítás összehozatalában és elrendezésében Orbán Balázs és Gál Elek fejtettek a legnagyobb elismerésre méltó munkát.

Az erdélyi bortermelés válságos helyzete.

Erdélynek és kapcsolt területeinek hirtelenes bortermelését a mai alacsony borárak, magas kiviteli díjak miatt nagy veszély fenyegeti. A mai 2—3 leies borárak mellett csak ráfizetéssel dolgozhatik a gazda, aminek természetes következménye a bortermelés visszafejlődése lesz. Ennek megakadályozása céljából a bortermelőknak az E. G. E. most megalakított szőlészeti és borászati szakosztályában tömörülők és egységesen követelniük kell az Erdélyben érvényben levő bortörvénynek az okirályság területére való kiterjesztését, a kiviteli vámok revízióját, a bortermelők érdekeinek figyelembevételével, a termelői adó eltörlését, a borral tele hordók kivitelének engedélyezését, diplomáciai eljárást a beviteli államokban, a beviteli vámok csökkentése tárgyában, követelni kell a kormánytól, hogy a gabona rekvirálása és árának maximálása folytán szenvedett veszteségekért és károkért a gazdákat más oldalon kárpótolja egyéb terményeik értékesítésének megkönnyítése, elősegítése utján. K. Gy.

Szüret előtt.

A sikvidékeken helyenként megkezdődött a szüret. A szőlő jól be érett, a minőség kitűnő. A hegyes vidékeken csak október második felében szokták a szüretelést megkezdni, mint értesülünk azonban, az idén a közbiztonsági viszonyok miatt egyes vidékeken a szoktnál 1—2 hettel hamarabb megkezdik a szüretet. A minőség javítása érdekében, kívánatos volna, hogy amennyiben csak lehetséges ne térjenek el a szőlősgazdák a régi rendtől és a szokott időben szüreteljenek.

Mig régen a mustforgalom ilyenkor volt a legnagyobb, sőt elővételek történtek még aug. hó folyamán, egy pár év óta e változott viszonyok miatt, szüretkor alig van forgalom. Előreláthatólag így lesz mostan is. — Kivételt talán csak Aradhegyalja fog képezni, ahol egy pár bukaresti, jassii cég részére készülnek nagyobb tételeket összevásárolni és e célból pincéket is béreltek. — Az ilyenformán itt tanyát ütött vásárlók azonban inkább a hordókban szűkölködő kisgazdák termését igyekeznek potom áron összeszedni. Látva, hogy potom áron kezdhették meg a vételeket, most megegyeztek a kereskedők, hogy a legminimálisabb árat fogják kínálni. A legjobb kerti borokért 3.50—3.70 leut kínálnak.

Más borvidékeken vevők még nem igen jelentkeztek. — Az eladások előtt emlékeztetése idézzük gazdatársainknak a magas munkabérek, anyagárakat, a felszerelésbe fektetett tőke értékét és figyelmébe ajánljuk az 1 leus termelői adón kívül a földhasznérték (15%) üzemi (10%), általános jövedelmi (20—25%), vagyoni, hadinyereség, stb. adókat, amiket fizetniük kell a termés után. Mindezt csak azért, hogy olyan árat kérjenek a mustért, hogy az adókon kívül még jusson valami a jövő évi munkálattási költségekre és a haszonra is. T.

SZÖVETKEZÉS.

Felhívás, a cukort igénylő méhésztársainkhoz.

Az idei esztendő a méhészet szempontjából inséges volt. Ha méheinket az éhenpusztulástól meg akarjuk menteni, etetnünk kell ősszel, vagy tavasszal. Egyesületünk megállapodást létesített ezért a marosvásárhelyi cukorgyárral, amely szerint az idei termésű cukorrépából előállítandó kristálycukor mennyiség első részletét gyári áron egyesületünk rendelkezésére fogja bocsájtani.

Amennyiben a kormányhoz ez ügyben a maga idejében beadott kérésünk alapján a méhészek részére a gyári árnál olcsóbb cukor engedélyeztetnék, a cukorgyár a kormány által megállapítandó kedvezményes áron tartozik a cukort az E. M. E. rendelkezésére bocsájtani. Bár kedvezőtlen idő esetén az őszi etetésről elkéztünk, készülünk elő az etetéshez a cukorbeszerzéssel a jövő tavaszra. Az idei termésből készített cukor ára még nincs megállapítva, az előreláthatólag 15—18 L. között fog mozogni és kb. csak október 20.-án fog rendelkezésünkre állani.

Felhívjuk t. Tagtársainkat, hogy amennyiben reflektálnak cukorra, a mennyiség pontos megjelölésével okt. 20. ig sziveskedjenek egyesületünk titkári hivatalához (Kolozsvár, Attila-u. 10 sz.) bejelenteni. Egy méhcsalád után 5 kg. cukor számítható. Minden megrendelt 1 kg. cukor után 10 L. előleg küldendő be, a megrendeléssel egyidejűleg a titkári hivatalhoz. Cukrot csakis a szervezett méhészeknek adhatunk, tehát csakis azok részére, akik az EME.-nek, EGE.-nek vagy valamely vidéki méhészeti vagy gazdasági egyesületnek, gazdakörnek, vagy földmives szövetségnek tagjai.

Kolozsvár, 1921. okt. 28.

Br. Jósika Gábor s. k.
az EME. elnöke.

Török Bálint s. k.
az EME. főtitkára.

Gazdanap Vargyason.

Az udvarhelymegyei Földmives Szövetség f. évi szeptember 18-án tartotta meg első gazdanapját „Erdő-vidék” egyik legnagyobb községében Vargyason. Ürmössy József honoródszentpáli lelkész szentbeszéde után kezdődött a tulajdonképeni gazdanap, melynek egyik legkiemelkedőbb mozzanata volt az „anyak” kitüntetése. Négy községből 13 oly asszonynak nyújtotta át a Földmives Szövetség vezetősége a díszoklevelet, kik nagyszámu gyermekeiket testben és lélekben tisztán nevelték, férjeiknek hűséges munkatársai az élet küzdelmeiben, erkölcsi magaviseletük kifogástalan.

Gál Imre szövetségi elnök „az intenzív gyümölcsstermelésről”, Vietoer Károly állatorvos az állati betegségekről és azok elleni védekezésről tartottak előadásokat.

A gazdanap rendezésében Kiss Károly tanítóé, a gazdakör elnöké a legnagyobb érdem, ki éjjelét is nappallá téve fáradozott azon, hogy e nap Vargyas községhez méltóan sikerüljön. Célját elérte. (V. E.)

A Szilágy vármegyei Gazdasági Egyesület szept. 30. okt. 2-ig szőlő-, bor- és gyümölcskiállítást rendezett Zilahon.

Vegyes közlemények.

Szerkesztő változás az Erdélyi Barázdánál. A Marostorda vármegyei Földmives Szövetség hivatalos lapjának, az Erdélyi Barázdának szerkesztői tisztét Orbán Balázs szövetségi igazgató átadta dr. Árkossy Jenőnek, hogy a lapszerkesztéssel igénybe vett idejét is teljesen a szövetség ügyeinek szentelhesse. Orbán Balásznak a lap szerkesztésétől való megváltását őszintén sajnáljuk és azt veszteségnek tartjuk. Reméljük azonban, hogy értékes közleményeivel, széles tudásával és látókörével a jövőben is támogatni fogja a Barázdát. A lap élén, mint főszerkesztő továbbra is megmaradt Gáspár József.

Lapfuzió. A „Közgazdaság” és „Globus” című Kolozsváron megjelenő két közgazdasági hetilap fuzionált. A lap „Közgazdaság” cím alatt jelenik meg továbbra is, Káppel Sándor főszerkesztő, P. Székely Endre dr. felelős szerkesztő és dr. Kiss Béla társ-szerkesztő szerkesztésében, a „Minerva” kiadásában.

Cukorrépa árak Magyarországon és Csehszlovákiában. Magyarországon a múlt évi 75 K-val szemben az idén 140 K a cukorrépa ára. Ezenkívül kapnak a gazdák 10 kg. cukrot és a beadott répamennyiség 50 százalékat szeleiben szintén díjtalanul kapják vissza. — Csehszlovákiában 26 csehkoronáért való szállításra kötelezték magukat tavasszal a gazdák. A magas termelési költségekre való hivatkozással most felmondták a megállapodást és 40 K-ra emelték a répa árát. Ebből megállapítható, hogy a romániai gazdák értékesítik a legalacsonyabb árakon 32—44 L.-ért a répat.

A nagyváradi szőlősgazdák Stokker József elnöke alatt tartott ülésükön elhatározták, hogy a szüretet okt. 10-én kezdik meg.

A szüret alkalmával fizetendő napszámokra a következőképpen állapodtak meg: Taposók 20 leu, présházban dolgozók 15 leu, puttonosok 8—10 leu, szedők 4—6 leu és koszt.

Heti piac. E heti kolozsvári állatvásáron határozott áremelkedés volt megállapítható. Hangsúlyoznunk kell ezzel szemben azonban, hogy a mészárosok husárainak emelkedése indokolatlan, amennyiben az élőállatok áremelkedése a husarakét meg sem közelíti. A felhajtás főként marhában bőséges volt.

Gabonapiac. Buza 60—65, rozs 60, kétszeres 60, tengeri 65, árpa 50—55, zab 23—25 leu nagyvékánként.

Marhavásár: Bukarestbe vitt bival-ökrök minőség szerint párja 2500—4000 leun kelt el; fehér és tarka ökrök párja pedig 3000—4500 leun; kislejtezett bika kilója kb. 1 leu 60 bann. Prima ökrök párja 5000 leun is vásároltatt. Gyenge borjas fehér tehén 2 drb. 1200 leun adatott el, míg jobb tarka borjas tehén drbja 1350—2000 leuért. 1 éves borjúk ára 250—320 leu volt. Közepes marha kilónkénti ára 2-30 leu. Lóvásár: Jobb lónak drbja 2000—3000 leut ért el. Sertésvásár: Felhajtás, főként hizottakban kevés, 2 drb. (kb. 52—54 kilósok) 1120 leun. 1 drb. jó süldő (kb. 45 kilós) 450 leun adatott el. Sovány sertések kilója 10—10-50 leu, kövéreké 15 leu volt kilónként. Juhvásár: Racka juhok (kicsik) párja 150 leun kelt el. Juhok kilója 2-50 leu volt. Felhajtás kevés.

Széna ára változatlan; behozatal közepesenél kevesebb; mm.-ként minőség szerint 70—110 leu.

A gabona és takarmányberakás korlátozása. A CFR. vezérigazgatósága körrendeletben megtiltotta az állomásoknak, hogy gabona vagy takarmányküldeményeket az illetékes gabonabeszerző bizottság engedélye nélkül berakjanak.

Minden E. G. E. tag szerezzen egy új tagot az E. G. E.-nek.

HIRDETÉSEK.

Megjelent

Erdély, Bánát, Körös és Máramaros vidéki

Földreform törvény

magyar nyelven

az

Erdélyi Gazdasági Egylet

kiadásában.

Ára 10 lei.

Az E. G. E. kiadásában megjelent gazdasági és jogi szempontból felülvizsgált szöveg egyedüli hiteles magyar nyelvű fordítása e törvénynek és mint ilyen, minden gazda számára nélkülözhetetlen. Kapható:

Kolozsvárt az E. G. E. titkári hivatalában Attila-u. 10. sz. Minerva könyvkereskedésben Deák Ferenc-u. 1. Friedmann Mór, Keszey Albert Mátyás kir.-téri üzletében. Lepage Lajos könyvkereskedőnél.
Tordán: A vármegyei Gazd. Egyletnél, Füssy József könyvkereskedőnél.

Aradon: A vármegyei Gazd. Egyletnél. Kerpel Izsó könyvkereskedésében és Oláh Sándor és Társa könyvkereskedésében. „Kelet” hírlapelárusító-nál és Klein Mór-nál.

Brassóban: Hubert Hedwig és Társa könyvkereskedésében és Zeldner könyvkereskedésében,
Marosvásárhelyen: A Földmives Szövetség-nél. Révész Béla könyvkereskedésében és Auffenberg és Zahn cégnél.

Désen: Vármegyei Gazdasági Egyletnél. Román Viktor könyvkereskedőnél.

Gyergyószentmiklóson: Csikvármegye Gyergyóvidéki Gazdasági Egyesületnél.

Szatmáron: A vármegyei Gazd. Egyletnél.

Weisz Zoltán, Lövy Miksa könyvkereskedőknél.

Sepsiszentgyörgy: Dr. Barabás és Sipos könyvkereskedésében.

Nagyvárad: Klein és Traján könyvkereskedőnél.

Déva: Laufer Vilmos könyvkereskedőnél.

Lugos: Nemes Kálmán könyvkereskedőnél.

Temesvár: Moravetz Testvérek könyvkereskedőnél.

Máramarossziget: Mendelovits Jenő könyvkereskedőnél.

Dicsőszentmárton: „Erzsébet” könyvkereskedőnél.

3344.

Kukoricát waggontételben megvételre keres

Érmihályfalva és Vidéke „Hangya”

Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet. 3347

Pásztortűz

szépirodalmi hetilap. — Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Király-u. 2.

Előfizetési díj egész évre 160 Lei.

3292

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

Kolozsvár, Mátyás király-tér 7. sz.

Alaptőkéje: 16.000.000

Tartalék tőke: 15.000.000

3303